

Årsrapport for 2016, fra Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning

Innhold:

1. Leders beretning	s. 2
2. Introduksjon til virksomheten	s. 4
3. Årets aktiviteter og resultater	s. 6
Vedlegg 1. Rapportering på oppgaver, jf. oppdragsbrevets fellesdel	s. 22
Vedlegg 2. Rapportering på senterespesifikke oppgaver	s. 27
Vedlegg 3. Besøksstatistikk, Lesesenteret på nett	s. 31
Vedlegg 4. Årsregnskap med kommentar i henhold til mal	s. 35
Vedlegg 5. Lesesenterets bidrag i utdanning som del av Det humanistiske fakultet, UiS	s. 39
Vedlegg 6. Lesesenterets forskningsrelaterte virksomhet	s. 41-63

1. Leders beretning

Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning (Lesesenteret) er et senter med flere funksjoner og mange oppdrag. Senteret er del av Det humanistiske fakultetet (UiS), med oppgaver knyttet til forskning, samt undervisning og veiledning på alle nivå. Samtidig er Lesesenteret del av et nettverk bestående av ti nasjonale sentre i opplæringen, underlagt Utdanningsdirektoratet. Det spesielle ved Lesesenteret er denne dobbeltrollen vi dermed har – som forsknings- og utdannings-senter og senter med utadrettet virksomhet og oppdrag. Denne dobbeltrollen gir viktige synergieffekter – både for forskning, undervisning og praksisfelt.

Som nasjonalt senter har arbeidet vårt også i 2016 vært særlig knyttet opp mot den store satsingen Språkløyper, et komplekst, utfordrende og spennende oppdrag, som bidrar til stor grad av samarbeid både internt på senteret og med eksterne aktører. Vi har vært gjennom utprøving av Språkløyper, hvor tilbakemeldingene fra barnehager og skoler har vært overveiende positive (jf feks at rundt 90 % rapporterer om økt bevissthet og kunnskap om språk, lesing og skriving), og vi har arrangert en rekke introduksjonssamlinger, hvor deltakerne har meldt om relevant og inspirerende innhold. Interessen for Språkløyper har så langt vært størst hos barnehager og barneskoler, noe som ikke er overraskende med tanke på andre utviklingsprosjekter som har rettet seg mot ungdomstrinn og videregående de senere årene (som Ny Giv, UiU, FYR). Den største ressursen er lagt ned i utvikling av gratis, nettbaserte kompetanseutviklingspakker, som er tatt vel imot. Å utvikle digitale ressurser som kan brukes til lokal kompetanseutvikling i barnehager og skoler er en spennende og givende oppgave, og vi har stor tro på at Språkløyper vil være en nyttig støtte for praksisutvikling i sektoren i mange år framover. Dog er det svært tid- og ressurskrevende å utvikle innhold av høy kvalitet, noe vi må legge til grunn i det videre arbeidet. Mange dyktige og hardt arbeidende medarbeidere ved Skrivesenteret og Lesesenteret har stått på og gjennomført delvis nye oppgaver, og for Lesesenterets del har det vært helt nødvendig å bruke grunntildelingen også til dette prosjektet, i full forståelse med Utdanningsdirektoratet. Foruten det utmerkede samarbeidet med Skrivesenteret, har Språkløyper også bidratt til økt samarbeid med en rekke andre nasjonale sentre/kompetansesentre.

Jeg vil også i 2016 fremheve den store økningen i medieaktivitet: Nettsiden www.lesesenteret.no har fra 2015 til 2016 økt med 59,62 % hva gjelder økter og 67,83 % hva gjelder brukere. www.sprakloyper.no har i perioden juli til september 2016 vært svært aktiv, med 82 790 økter og 39 766 brukere. 2016 har også vært året hvor publisering og rekkevidde på sosiale medier virkelig har tatt av: Fra ca 6 000 Facebook-følgere i 2015 har vi i løpet av 2016 nådd 14 500. 2016 har videre vært et godt år hva gjelder forskningsformidling: Rundt 235 saker i norske medier handlet i 2016 om aktiviteter knyttet til Lesesenteret (mot 160 saker i 2015 og 83 i 2014), og særlig fremme var forskningsprosjektene Two teachers og Stavangerprosjektet – Det lærende barnet. Båndene til nettstedet www.forskning.no har også blitt sterkere, med 27 saker publisert, og med våre saker blant de 10 mest leste både i oktober og november.

På prøvemarket vil jeg fremheve PIRLS, hvor vi i 2016 har hatt datainnsamling, med fulle utvalg på både 4. og 5. trinn i tillegg til ePIRLS (dvs over 8500 deltakende elever, mot 2011-undersøkelsens ca 4500). Et enormt arbeid – som heldigvis har gått veldig fint! Datakvaliteten er av DPC vurdert som excellent. Vi ser nå frem til det analysearbeidet som skal skje, med resultatpresentasjon i Oslo 05.12.17, oppfølgende konferanse for lærere, skoleledere og skolepolitikere i Stavanger 06. og 07.12, og arbeid med ulike artikkelsamlinger.

Jeg vil også fremheve arbeidet med læringsstøttende prøver (6. trinn), hvor målet har vært å utvikle en fane av leseprøver med tilhørende veiledningsmaterieell som samlet skal gi et godt bilde av elevers leseprestasjoner med ulike leseaspekter og delferdigheter, og som skal bidra til at lærere kan gi best mulig læringsstøtte til ulike elever. Noen av aspektene er fagovergripende, andre er fagspesifikke. Noen av prøvene gir/vil gi mest informasjon og veiledning for

enkeltgrupper av lesere, mens andre gir/vil gi god informasjon og støtte til undervisning av alle grupper elever. Læringsstøttende prøver i lesing for 6. trinn imøtekommer intensjonen om pedagogisk bruk av prøver, og de ser ut til å treffe praksisfeltet godt. I november 2016 fikk vi beskjed om at Utdanningsdirektoratet i 2017 setter læringsstøttende prøver på vent. Vi har forståelse for dette, og imøteser den kvalitetsvurderingen som nå skjer. Det er likevel en utfordring for praksisfeltet at den tiltenkte helheten i de læringsstøttende leseprøvene ikke blir fullført, og vi håper dermed at prosjektet videreføres på sikt.

Lesesenteret er en virksomhet med et bredt mandat og mange oppgaver. Vi har vært i stor vekst de siste årene, noe som er positivt på mange måter. Vi har de siste årene fått tildelt mye forskningsmidler, og store prosjekt, som feks Two teachers (jf vedlegg 6), er startet opp. Som nasjonalt senter leder vi store oppdrag, og er sentrale i flere satsinger, noe vi setter stor pris på og ser på som en anerkjennelse av den høge og praksisnære kompetansen vi har. Også i år minner jeg dog om at grunntildelingen er knapp. Vi ser frem til at denne situasjonen forhåpentligvis bedres i fremtiden.

2. Vurdering av fremtidsutsikter

Fremtidsutsiktene er gode. Senteret har de siste årene vært i stor vekst, når godt ut (jf spørringen til skolenorge som nettopp ble gjennomført (https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/forskningsrapporter/sporsmal_til_skole_norge_hosten_2016.pdf)), er sentralt i store nasjonale barnehage- og skolesatsinger, har fornøyde ansatte og brukere, spennende oppdrag, og leverer etter avtale. Språkløyper vil bidra til at vi i årene som kommer når enda bedre ut, både i skole og ikke minst i barnehagen. Vi er svært glade for at vi har fått dette viktige oppdraget.

Lesesenteret har en stor forskningsportefølje, med vitenskapelig ansatte som forsker, flere stipendiater og postdoktorkandidater, mange eksternt finansierte forskningsprosjekt, og ledelse av/deltaking i EU-finansierte forskernettverk. Alle våre forskningsprosjekt retter seg mot opplæringsfeltet. Forskningen vår gir oss legitimitet, og er noe vi drar stor nytte av også i våre oppdrag som nasjonalt senter (jf at de fleste ansatte både jobber med forskning, undervisning/veiledning og oppdrag). Forskningsvirksomheten vår er fullt og helt finansiert enten av UiS basistildeling eller av eksterne forskningsmidler. Vår undervisnings- og veiledningsvirksomhet (videreutdanning, grunnutdanning, master- og doktorgradsutdanning) gir oss god innsikt i de ulike lærerutdanningene, kontakt med studenter og tilgang til nettverk av lærere i barnehage og skole. Denne er finansiert av UiS basis eller av Udirs satsing på videreutdanning, men gir synergier til vårt arbeid som nasjonalt senter.

Åse Kari H. Wagner

2. Introduksjon til virksomheten

Dette punktet skal inneholde en kort omtale av virksomheten og nøkkeltall fra årsregnskapet:

- *Antall årsverk*
- *Samlet tildeling fra direktoratet*
- *Utnyttelsesgrad av tildeling (fra Utdanningsdirektoratet)*
- *Driftsutgifter/-kostnader*
- *Lønnsandel av driftsutgifter/-kostnader*
- *Lønnsutgifter/-kostnader pr årsverk*
- *I tillegg oppgis overheadkostnader til vertsinstusjon*

Vesentlige endringer omtales.

Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning (Lesesenteret) har et bredt oppdrag og en spesiell plass i Universitetet i Stavanger og på nasjonalt plan. Som del av Universitetet i Stavanger driver vi forskning knyttet til språk-, lese- og skrivefeltet; fra tidlig alder til voksne. Vi samarbeider med andre fagmiljø ved fakultetet om forskning, forskerutdanning, undervisning og veiledning på alle nivå, og har dessuten også et omfattende nasjonalt og internasjonalt samarbeid. Se vedlegg 6 for oversikt over Lesesenterets forskningsrelaterte virksomhet, samt vedlegg 5 for våre bidrag i utdanning. Som et av ti nasjonale senter i opplæringen har vi ansvar for leseopplæring og leseutvikling på nasjonalt plan, og vårt samfunnsoppdrag er å bidra til å heve kvaliteten i opplæringen. Hovedmålgruppene for senterets aktivitet er her pedagoger og ansatte i barnehage, lærere i grunnskole og videregående opplæring, PP-tjeneste, barnehage- og skoleledere og -iere, samt ansatte i lærerutdanningen. Vi samarbeider med de andre nasjonale sentrene, med universitet og høyskoler, med sentre innen Statped, og andre kompetansemiljø nasjonalt og internasjonalt.

Vi hadde i 2016 ca 70 ansatte totalt (55 årsverk), inkludert faste og midlertidige stillinger. Organisatorisk er alle ansatt ved Universitetet i Stavanger. Finansieringen kommer fra ulike budsjett (basisfinansiering fra UiS, basisfinansiering fra Utdanningsdirektoratet, tilleggsfinansierte prosjekt fra Utdanningsdirektoratet, forskningsmidler fra NFR/Nordforsk, fra Stavanger kommune, nettverksmidler fra EU).

Som nasjonalt senter styres vi av Utdanningsdirektoratet. Som del av universitetet sorterer vi under Det humanistiske fakultet. Selv om Lesesenteret således "tjener flere herrer", må det imidlertid understrekes at vi utgjør ett senter med ulike oppgaver, og at ansatte ved senteret har oppgaver innenfor flere eller alle områdene som senteret arbeider med.

Som nasjonalt senter i opplæringen skal Lesesenteret bidra til å nå sektormålene gjennom å

- utvikle og formidle pedagogisk rammeplan- og læreplanbasert støtte- og veiledningsmaterieill for målgruppene i barnehager og i grunnopplæringen
- bidra i implementering av gjeldende rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver og læreplanverket for grunnopplæringen
- bidra i nasjonale satsninger på kvalitetsutvikling i barnehagen og grunnopplæringen

- sikre at tjenestetilbudet overfor de ulike målgruppene er basert på modeller som sikrer landsdekkende spredning og tilgjengelighet

Lesesenteret ledes av senterleder og professor Åse Kari H. Wagner, som har overordnet faglig, økonomisk og administrativt ansvar. Senterleder har personalansvar for ansatte i vitenskapelig stilling (rundt 60 medarbeidere), samt for kontorsjef. Kontorsjef har delegert personalansvar for ansatte i administrative stillinger (ca 10 personer). Områdeleder for nasjonalt senter har ansvar for nasjonalt senter-virksomhet. Til sammen utgjør senterleder, kontorsjef, områdeleder for nasjonalt senter, samt representant fra FoU-utvalget Lesesenterets ledergruppe. UiS har styrer på alle nivå frem til sommeren 2017 (hvor det ligger an til at styrene på vårt nivå blir avviklet). Lesesenteret har derfor også p.t. et styre, med overordnet strategisk ansvar – for den universitetsrelaterte delen (jf at Utdanningsdirektoratet styrer nasjonalt senter-delen). Senterleder er sekretær for styret. Styreleder er professor Synnøve Matre, NTNU. Senterleder er også del av fakultetets ledergruppe. Nærmeste overordnede leder er dekan, professor Elaien Munthe. Topplederen ved UiS består av rektor og professor Marit Boyesen, og universitetsdirektør John Møst.

Nøkkeltall for nasjonalt senter-delen:

- Antall årsverk: 24 (inkl Basis Udir, FYR, Ny Giv vgs, PPT-oppdrag, Barnehage, U-trinn, PIRLS, Nasjonale prøver, Kartleggingsprøver, Læringsstøttende prøver, Språkløyper)
- Samlet tildeling fra direktoratet 30.222.000 + inngående balanse diverse prosjekt 5.235.000 = totalt til disp. 35.457.000
- Utnyttelsesgrad av tildeling (fra Utdanningsdirektoratet) 115 %
- Driftsutgifter/-kostnader 10.018.000 (ikke inkl. overhead)
- Lønnsutgifter /-kostnader pr årsverk: 850.000 pr årsverk eksklusiv overhead (som er på 16,1 % eller 45 % for momsbelagte prosjekt)
- Lønnsandel av driftsutgifter/-kostnader: Lønnskostnader av tildeling er 18.930.000 (eksklusiv overhead)
- Overheadkostnader til vertsinstitusjon 5.911.000

Som tallene viser (115 % utnyttelsesgrad), bruker vi av inngående balanse.

3. Årets aktiviteter og resultater

Rapportering på hovedområdene

Her vil sentrale deler av Lesesenterets oppgaver på hovedområdene presenteres og kommenteres, mens det i vedlegg 1: *Rapportering på oppgaver* rapporteres på alle resultatkrav. Det er ingen vesentlige avvik i tilknytning til oppgavene.

Hovedområde 1: Rammeplan- og læreplanrelatert virksomhet

Oppgaver rettet mot barnehagesektoren: (1.1- Utvikling og publisering av pedagogisk støtte- og veiledningsmateriell og tjenester til barnehager og 1.2 Formidlingsaktiviteter mot målgruppene i barnehagesektoren)

Det meste av støtte- og veiledningsmaterialet som er utviklet til barnehager i 2016 inngår på nettstedet sprakloyper.no. Hver kompetanseutviklingspakke for barnehagen består av 10 økter à 1 time med fagtekster, eksempelfilmer, videoforelesninger, refleksjonsspørsmål og arbeidsoppdrag m.m. mellom øktene. Arbeidet i barnehagene legger til rette for kompetanseutvikling for *hele* barnehagepersonalet (ufaglærte som faglærte) og bygger på å hente fram den kunnskapen som allerede finnes, og videreutvikle denne gjennom felles arbeid med og refleksjon rundt innholdet. Arbeidsmetoder og implementeringstanker som ligger til grunn for kompetanseutviklingspakkene for barnehagen er utviklet i samarbeid med Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning.

De første øktene i kompetanseutviklingspakken *Språk og leseaktiviteter* ble publisert høsten 2015, og de resterende ble lagt ut våren 2016. Videre har det blitt produsert og publisert 10 økter i pakken *Språkhverdag*, og utvikling av innhold til pakken *Språkvansker* er igangsatt. (Samlet sett er det blitt publisert 17 økter i 2016, og 10 nye er utviklet)

Våren 2016 ble det arrangert til sammen 7 introduksjonssamlinger til Språkløyper, og interessen fra barnehagesektoren var svært stort. 596 personer deltok på barnehageprogrammet, og ga positive tilbakemeldinger på innholdet i samlingene. Videre har arbeidet med utprøvingen i barnehagene som deltok på introduksjonssamling høsten 2015 blitt fulgt tett: tre spørreundersøkelser har gått ut og blitt analysert, og responsen fra barnehagene som har prøvd ut den første kompetanseutviklingspakken er at de er svært fornøyde med både innhold og arbeidsmetode i Språkløyper.

Aktiviteten på Lesesenterets og Språkløyers Facebooksider har også vært høy, og bidrar ytterligere til å gjøre Lesesenterets ressurser rettet mot barnehagen kjent i sektoren.

Ellers har arbeidet med utvikling av *Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* også blitt fulgt tett. Det er arbeidet med innspill og høringsuttalelse, og fagpersoner fra Lesesenteret har deltatt på fagseminar knyttet til rammeplanarbeidet. Som konsekvens av den nye rammeplanen har arbeidet med revidering/oppdatering av eksisterende ressurser på Lesesenterets nettside blitt planlagt, og rundt 120 eksisterende ressurser vil bli gjennomgått i 2017.

Vurdering: Nye ressurser er utviklet og publisert etter plan. Interessen for Språkløyper har vært stor i barnehagesektoren, og tilbakemeldingen fra sektoren er svært positiv. Økende trafikk på nettsiden og økning i henvendelser fra barnehager til Lesesenteret er gode indikatorer på at målgruppens kjennskap til senteret har økt. Som for Språkløyper generelt, har vi brukt langt mer ressurser enn tildelt (dvs definert basisaktivitet inn mot Språkløyper). Dette har vært nødvendig for å komme i havn med et så krevende oppdrag.

Oppgave 1.4 Bidra i læreplanimplementering

Svært mye av virksomheten til Lesesenteret rettet mot skolen består i å bidra til læreplanimplementering, både når det gjelder den grunnleggende leseopplæringa og lesing som grunnleggende ferdighet. Dette gjelder materiell vi lager, skole- og barnehageutviklingsprogrammet, kurs og konferanser og bidrag i media. Også utdanninger innenfor Kompetanse for kvalitet bidrar til læreplanimplementering. Vi lager fremdeles noe materiell på papir, men svært mye av materialet finnes nå som nettressurser: Artikler, filmer, undervisningsopplegg og tips. I 2016 har produksjon av læreplanrelatert støtte- og veiledningsmateriell i stor grad foregått ved å utvikle og publisere kompetanseutviklingspakker i Språkløyper, se mer utfyllende omtale i senterespesifikk del. I arbeidet med å utvikle nye ressurser blir det lagt vekt på at det skal være en tydelig kobling til LK06, og at de skal ivareta behovene til elever med særskilte behov og faglig høyt presterende elever.

Når det gjelder resultatkravene om å gjennomgå og vurdere kvaliteten på eksisterende ressurser og vurdere behov for å revidere eller videreutvikle disse, er dette arbeidet startet, men i overenstemmelse med direktoratet er ikke alle ressursene blitt gjennomgått i 2016, siden det dreier seg om et stort antall (rundt 450), og dette arbeidet vil ta tid. I 2016 har alle ressurser utviklet til valgfaget *Demokrati i praksis* og ressurser utviklet til *Ungdomstrinn i utvikling* blitt vurdert og revidert, samt Lesesenterets presentasjoner av «småbøker» til barnetrinnet. Arbeidet som har blitt gjort med gjennomgang og vurdering av disse ressursene har gitt nyttige erfaringer som kan legges til grunn når resten av ressursene skal gjennomgås i 2017.

Vurdering: Lesesenteret nettsider, Språkløyers nettsider, Lesesenterets Facebook- og Twitterside har høye besøkstall (se vedlegg og eget punkt). Det indikerer at vi når ut til mange med vårt materiell og annet stoff. Dessuten når Lesesenteret svært mange innenfor målgruppene gjennom lærerskoleringer, kurs, konferanser og utdanninger. Kvaliteten på det som leveres er under stadig overvåkning, og vi får generelt gode tilbakemeldinger. Det er krevende å formidle forskningsbasert kunnskap om språk, lesing og læring på en slik måte at det får innflytelse på opplæringen, men i arbeidet med Språkløyper har vi funnet en form vi har stor tro på at vil bidra til økt læreplanforståelse i sektoren.

Hovedområde 2: Fagdidaktisk virksomhet og kompetanseutvikling

Oppgave 2.1 Kvalitetsutviklingstiltak i samarbeid med barnehageeiere, skoleeiere og samarbeid med UH-sektoren/lærerutdanningen

Lesesenterets kvalitetsutviklingstiltak foregår også i stor grad innenfor rammene av Språkløyper, der barnehage- og skoleeiere også er en av målgruppene, og fagpersoner fra UH-sektoren er faglige bidragsyttere i utvikling av faginnhold i kompetanseutviklingspakkene. Her beskrives tre samarbeidstiltak, som på ulike måter har fått og får betydning for det videre arbeidet på Lesesenteret.

Språkkommuner

Arbeidet med Språkkommuner har vært et tett samarbeid mellom Skrivesenteret og Lesesenteret, der Lesesenteret har hatt 20% av stillingsressursen. Lesesenteret har bidratt i planlegging, gjennomføring og evaluering av halvårlige samlinger for ressurspersoner i Språkkommuner, og direkte oppfølging av enkeltkommuner. Faglige bidrag på samlinger for ressurspersoner har vært knyttet til bruk av Språkløyper som ressurs og rollen som ressursperson. Lesesenteret har oppfølgingsansvar for Språkkommunene; Sykkylven, Hammerfest, Tana, Sør-Varanger og Nesseby. Hovedfokus i oppfølgingen har vært på faglig støtte i utvikling av strategidokument og etablering av ressurspersonrollen i den enkelte kommune. Kontakten og samarbeidet med enkeltkommuner foregikk i samlinger for språkkommuner og via mail- eller telefonkontakt. I tillegg har senteret deltatt på samlinger for skoleeier og skoleleder i regi av Utdanningsdirektoratet.

Samarbeid med Lillehammer

Lesesenteret ønsket å få en bredere og dypere forståelse av erfaringene med bruk av Språkløyper, både på kommunalt nivå og på den enkelte skole. Lillehammer kommune tok en del kontakt med Lesesenteret i forbindelse med første introduksjonssamling og var også interessert i et tettere samarbeid med oss. Vi fikk intervju kommunaledelse, delta på samlinger for lærerspesialister som hadde ansvar for Språkløyper, observere personalsamlinger hvor økter av Språkløyper ble gjennomført, og intervju en rektor og en lærerspesialist. Vi fra Lesesenteret bidro også med forelesninger for lærere og ledelse i kommunen. Samarbeidet har gitt oss innspill til videre utvikling av Språkløyper, og data fra undersøkelsen har dessuten resultert i arbeid med en vitenskapelig artikkel som har fått tittelen «How do school communities respond to specific open educational resources to support school based professional learning communities?». Det er ønskelig å følge kommunen videre for å se på erfaringer med Språkløyper i et lengre tidsperspektiv.

Oppstartsamling overgangen barnehagen-skole nov. 2016

I november 2016 ble den første oppstartsamlingen for kompetanseutviklingspakken overgangen barnehage-skole avholdt. Denne pakken i Språkløyper henvender seg i større grad til kommunalt nivå og baserer seg på at kommunen skal lede og igangsette samlinger for deltagere på barnehage- og skolenivå. Gjennom å ha felles møtepunkt kan de to institusjonene lære av hverandre, og temaer som tas opp er kulturmøter, samarbeid, språkarbeid og kartlegging. Det var stor interesse for å delta på oppstartsamlingen og det var ikke plass til alle som ønsket deltakelse. I etterkant av samlingen ble det sendt ut en

spørreundersøkelse om deltakernes opplevelse og erfaringer med samlingen. Svarprosenten var høy og viste svært god tilbakemelding på samlingens innhold og gjennomføring.

Vurdering: Kontakt og samarbeid med kommuner som Lillehammer og Språkkommunene har vært viktige erfaringer for Lesesenteret når det gjelder å få innsyn i hvilke utfordringer barnehager og skoler opplever på områdene språk og lesing, og for å kunne utvikle gode ressurser som kan brukes til praksisutvikling. Veilederrollen vi har i Språkkommunesammenheng er også spennende, der vi er i ferd med å utvikle nye former for samarbeid mellom senteret og kommuner. Arbeidet med å utarbeide overgangspakken i Språkløyper har også synliggjort rollen til barnehage/skoleeier i utvikling av god praksis. Som tidligere omtalt brukes det også her av basisbevilgningen i tillegg til Språkløypetildelingen.

Hovedområde 3: Dokumentasjon og analyse

Oppgave 3.1 Systematisere og formidle kunnskap fra forsknings- og utviklingsarbeid

Nasjonal konferanse 2016

Den årlige nasjonale lesekonferansen ble avholdt på Clarion hotel Energy i Stavanger 14.-15. mars. Tittel på konferansen var «Den gode starten – språk, lesing og skriving i barnehage og skole». Konferansen rettet seg spesielt mot barnehagelærere og lærere i grunnskolen, og samlet totalt 442 delegater. Hele landet, med unntak av Sogn og Fjordane, var representert. Størst deltakelse var det fra Rogaland. Konferansen bød på 21 plenum-/parallellsesjoner. Evalueringene er svært gode. 96 % sier de er tilfreds eller svært tilfreds med konferansen. Leseprisen ble delt ut for andre gang, og vinnerne presenterte sine prosjekt

Populærvitenskapelig formidling og mediedekning

I forbindelse med skole og mediedekning er det alltid en stor fordel å få dekning på relevante saker i forbindelse med skolestart. I 2016 ble forskningsprosjektet Two teachers en sak som ble mye omtalt i mediene som skolestartsak. Hele 68 saker handlet om forskningsprosjektet i juli, august og september (ifølge tall fra medieovervåkingstjenesten Retriever).

Rundt 235 saker i norske medier handlet i 2016 om aktiviteter knyttet til Lesesenteret (mot 160 saker i 2015 og 83 i 2014). Vi opplever i større grad enn tidligere at mediene henvender seg til Lesesenteret i forbindelse med saker, og at referansemakten er økende.

Nettstedet www.forskning.no er en viktig kanal for forskningskommunikasjon, og Lesesenteret har i året som har gått knyttet enda sterkere bånd til dette nettstedet. Mediene bruker ofte www.forskning.no som kilde, og det er derfor viktig å publisere saker her. I 2016 har vi publisert 27 saker hos www.forskning.no (mot 12 saker i 2015). Den store økningen skyldes bl.a. en avtale der vi får formidle forskningsbaserte blogginnlegg fra Språkløyper-bloggen på forskningsbloggen hos forskning.no.

I oktober og november var saker fra Lesesenteret blant de 10 mest leste sakene på www.forskning.no.

Vurdering: Lesesenteret opplever en stadig økende interesse for senterets formidling fra forsknings- og utviklingsprosjekt, der store prosjekter som Two teachers og Stavangerprosjektet får både nasjonal og internasjonal oppmerksomhet. Videre legges forskning til grunn i utviklingen av ressurser for alle målgrupper, inkludert eiere og ledere i grunnopplæringen.

Hovedområde 4: Kommunikasjon og samarbeid

Oppgave 4.1 Samarbeid om utvikling, publisering og formidling av nettbasert støtte- og veiledningsmateriell

Igjen er det arbeid relatert til Språkløyper som har vært hovedarenaen for samarbeid med andre sentre om å utvikle, publisere og formidle nettbasert støtte- og veiledningsmateriell. En rekke sentre har deltatt i utviklingen av Språkløyper, og dette faglige samarbeidet er positivt både for kvaliteten på sluttproduktet og for økt kjennskap sentrene i mellom. Samarbeidet i Språkløyper bidrar til å styrke sentrene som slagkraftige verktøy for utvikling av kvalitet i sektoren.

Skrivesenteret har en særstilling når det kommer til omfang av samarbeid, men også Nynorsksenteret har bidratt mye i 2016. Videre har det blitt samarbeidet med fagpersoner fra Læringsmiljøsenderet, Statped, NAFO, Fremmedspråksenteret, Kunst- og kultursenteret, Senter for samisk i opplæringen og IKT-senteret.

Vurdering: Samarbeid mellom sentrene om å utvikle nettressurser bidrar positivt til kvaliteten på det som produseres, i tillegg til at sentrene får økt kunnskap om de ulike sentrenes kompetanse. Vedlegg 3: Besøksstatistikk, Lesesenteret på nett viser at bruk av Lesesenterets nettsteder fortsatte å øke også i 2016, i tillegg til stor aktivitet i sosiale media.

Rapportering på senterespesifikke oppgaver

Her blir det redegjort for sentrale sider ved oppgaver Lesesenteret er pålagt i senterespesifikk del av oppdragsbrevet, mens det i vedlegg 2: *Rapportering på senterespesifikke oppgaver* rapporteres på alle resultatkrav. Det er ingen vesentlige avvik i tilknytning til oppgavene.

Valgfag Demokrati i praksis

Ressursene til valgfaget «Demokrati i praksis» som var publisert på Lesesenteret sine sider, er blitt vurdert og oppdatert/redigert der det var nødvendig. Flere av ressursene inneholdt døde lenker, disse er blitt erstattet med nye, oppdaterte lenker. I tillegg var innholdet i noen av ressursene utdatert, her har det blitt gjort tilpasninger. Rekkefølgen ressursene ligger presentert i på Lesesenteret sin side for «Demokrati i praksis» er blitt endret slik at de mest aktuelle ressursene er prioritert øverst på siden. «Demokrati i praksis» er fortsatt blant fagene færrest skoler tilbyr og færrest elever velger.

Språkløyper - nasjonal strategi for språk, lesing og skrivning 2016 - 2019

Språkløyper har preget en stor del av Lesesenterets virksomhet i 2016. Det er et komplekst, utfordrende og spennende oppdrag, som bidrar til stor grad av samarbeid både internt på senteret og med eksterne aktører. Arbeidet med Språkløyper er på mange måter nybrottsarbeid, der skolebasert kompetanseutvikling innen språk, lesing og skrivning ved bruk av digitale ressurser er satt i system på en ny måte. Arbeidet er gjennomført i henhold til prosjektets planer, og det rapporteres underveis til styringsgruppen for Språkløyper. Sommeren 2016 ble det også levert en egen rapport for arbeidet med Språkløyper så langt: «Utprøving av Språkløyper». Denne er også levert til Utdanningsdirektoratet. Her vil det bli gjort kort rede for noen av prosjektets hovedaktiviteter i 2016:

1) Utprøving av Språkløyper

Barnehagene og skolene som deltok på introduksjonssamlinger senhøsten 2015 startet opp arbeidet lokalt med Språkløyper i januar 2016, og forpliktet seg samtidig til å gi tilbakemeldinger til Lesesenteret i form av å svare på tre spørreundersøkelser (sendt ut i november 2015, februar og mai 2016). En egen gruppe på Lesesenteret har fulgt opp arbeidet med utprøvingen, utformet og analysert spørreundersøkelsene og skrevet en rapport der det blir gjort rede for arbeidet så langt, barnehagenes og skolenes tilbakemeldinger, samt identifisert utfordringer det må arbeides videre med. Innsikt fra dette arbeidet har vært avgjørende for videreutvikling og justeringer som har blitt gjort på både nettsiden og utformingen av innhold. Tilbakemeldingene fra barnehager og skoler har vært overveiende positive, men det har også kommet konstruktive endringsforslag som er blitt tatt til etterretning. Spørreundersøkelsen i februar var rettet mot de som leder arbeidet lokalt, mens undersøkelsen i mai gikk til hele personalet. Fra denne undersøkelsen finner vi blant annet denne oppsummeringen:

80% av deltakerne i stor grad eller i noen grad er fornøyd med Språkløyper slik de framstår i utprøvingen, og 88% mener at barn og unges språk, lese- og skriveferdigheter kan bli styrket som følge av deltakelse i Språkløyper. 82% har opplevd utviklende refleksjon rundt praksis, 60% økt deling av praksis/undervisningsopplegg, 68% endring av praksis/deler av praksis, 82% har fått nye ideer til praksis, 89% rapporterer økt bevissthet og 88% økt kunnskap. Dette varierer fra trinn til trinn, personalet i barnehage gir de mest positive tilbakemeldingene på alle spørsmålene (Lesesenteret 2016: «Utprøving av Språkløyper»)

2) Introduksjonssamlinger våren 2016

Det ble gjennomført 7 introduksjonssamlinger i april/mai 2016. Disse samlet mange deltakere fra hele landet:

Sted	Barnehage	Barnetrinn	Ungdomstrinn/vgo	Sum	Interne
Trondheim	126	58	14	198	20*
Stavanger	92	75	32	199	22*
Tromsø	47	36	28	111	14*
Gardermoen	129	85	27	241	15*
Kristiansand	66	47	28	141	14
Asker	61	59	24	144	13
Ålesund	75	44	20	139	19*
Sum	596	404	173	1173	117

* På disse samlingene var personale fra Skrivesenteret, Lesesenteret, Utdanningsdirektoratet, Nynorsksenteret og Statped deltakere som et ledd i egen opplæring.

Tilbakemeldingene fra samlingene er svært positive: Deltakerne mener innholdet har vært relevant og både forberedt dem og inspirert dem til å starte opp med Språkløyper. Interessen for Språkløyper har så langt vært størst hos barnehager og barneskoler, noe som ikke er overraskende med tanke på andre utviklingsprosjekter som har rettet seg mot ungdomstrinn og videregående de senere årene (som Ny Giv, UiU, FYR). Det er også bakgrunnen for at det har blitt prioritert å utvikle mest innhold til barnehage og barnetrinn i første omgang.

3) Utvikling av gratis, nettbaserte kompetanseutviklingspakker

Lesesenteret har innenfor strategiens temaområder utviklet gratis nettbaserte kompetanseutviklingspakker som barnehagene og skolene lett kan ta i bruk i sitt lokale arbeid. Innholdet i pakkene gir veiledning i barnehage- og skoleutviklingsarbeid, faglig fordypning innenfor ulike temaområder, verktøy for å reflektere over egen praksis og veiledning i nye arbeidsmetoder – alt innenfor et lærende fellesskap. Ressursene består av fagtekster, eksempelfilmer, videoforelesninger, refleksjonsspørsmål, eksempler på foreldreinvolvering og oppgaver som skal utføres i praksis og deles i kollegiet. Lesesenteret har prioritert å lage kompetanseutviklingspakker for generell, god lese- og skriveopplæring samt for arbeid med språk i barnehagen først, og har lagt planer for hvordan vi videre skal utvikle pakker rettet mot strategiens målgrupper. Stoff rettet mot leder- og eierledd har også blitt produsert.

Til skolestart høsten 2016 ble innholdet på nettsiden Språkløyper revidert og omstrukturert, og noen av pakkene som ble utviklet i startfasen til barnetrinnet ble trukket tilbake og nye lagt ut. Det har blitt utarbeidet en egen startpakke som alle skoler blir anbefalt å begynne med, der det blir etablert et grunnlag for å drive lokalt utviklingsarbeid med språk, lesing og skriving på egen skole. Innholdet i startpakken ser på lesing og skriving som grunnleggende ferdighet med utgangspunkt i LK06, hvordan det kan arbeides for å utvikle en reflekterende samtalepraksis i et personale, og hvordan utviklingsarbeidet bør ta utgangspunkt i en kartlegging av egen og skolens praksis. Det er blitt utviklet et eget kartleggingskjema skolene kan bruke til dette analysearbeidet.

Det har vært et stort produksjonstrykk i 2016, med utvikling av en rekke nye pakker:

- Barnehage: 2 hele pakker er publisert (ca 17 av øktene ble ferdigprodusert i 2016), en pakke (språkvansker) med 10 økter er utviklet og satt i produksjon.
- Overgang barnehage/skole: pakke med 5 økter er utviklet og publisert. Denne har innhold som retter seg mot barnehage- og skoleeier på en mer direkte måte enn de andre delområdene i Språkløyper.
- Barnetrinn: 10 pakker med til sammen 40 økter er publisert, og til disse pakkene er innhold til ytterligere 6-7 økter satt i produksjon. I tillegg er det utviklet innhold til 6 pakker med til sammen 38 økter som er på litt ulike stadier i produksjonen.
- Ungdomstrinn: 4 pakker med til sammen 12 økter er publisert, til disse pakkene er 5-6 økter til undervegs. Innhold til 2 (3) pakker til er utviklet, og er på ulike stadier av utvikling/produksjon
- Vgo: 4 pakker med til sammen 16 økter er publisert (3 av pakkene overlapper med u.trinn), innhold til 6 pakker til (2-3 overlapper med u.trinn) er utviklet.

Som det framgår av denne oversikten har det vært svært stor aktivitet med å utvikle faglig innhold og produsere dette innholdet for publisering. For å sikre kvaliteten i Språkløyper har det blitt utviklet en egen håndbok for produksjon. Denne inneholder beskrivelser for hvordan kompetanseutviklingspakkene kan være, hvordan arbeidsflyt og prosesser skal foregå, maler for dokumenter og enkeltelementer. Dette er et av tiltakene for å fremme kvalitet, brukertilpasning og er et forsøk på å få i gang gode prosesser i utviklingsarbeidet i skoler og barnehager.

Vi er opptatt av at det som legges ut på Språkløyper holder et høyt faglig nivå, og at den digitale presentasjonen av fagstoffet også er av høy kvalitet. Vi har lært mye undervegs i prosessen om hvordan forskning og teori kan omformes til medieprodukter barnehager og skoler kan bruke som grunnlag for kompetanseutvikling, og vi har ikke minst erfart at å utvikle kvalitativt gode ressurser er både tid- og kostnadskreven. Siden oppstarten av Språkløyper har vi sett at prosessen med å ferdigstille innhold fram til publisering på nett kan være en flaskehals, og vi har etter hvert begynt å kjøpe inn en del av disse tjenestene fra eksternt hold for å komme i mål med planene vi har for ferdigstilling av pakker.

4) Språkkommuner

Språkkommuner er det tredje tiltaket i Språkløyper, der kommuner etter søknad kan få støtte til lokalt utviklingsarbeid knyttet til språk, lesing og skriving. Utdanningsdirektoratet valgte i 2016 ut 27 språkkommuner, og planlegging og gjennomføring av satsingen skjer i tett samarbeid mellom Skrivesenteret, Lesesenteret og Utdanningsdirektoratet. Lesesenteret har bidratt i planlegging, gjennomføring og evaluering av halvårlige samlinger for ressurspersoner i Språkkommuner, og direkte oppfølging av enkelt kommuner. Faglige bidrag på samlinger for ressurspersoner har vært nyttet til bruk av Språkløyper som ressurs og rollen som ressursperson. Lesesenteret har oppfølgingsansvar for Språkkommunene; Sykkylven, Hammerfest, Tana, Sør-Varanger og Nesseby.

Hovedfokus i oppfølgingen har vært på faglig støtte i utvikling av strategidokument og etablering av ressurspersonrollen i den enkelte kommune. Kontakten og samarbeidet med enkeltkommuner foregått i samlinger for språkkommuner og via mail- eller telefonkontakt. I tillegg har senteret deltatt på samlinger for skoleeier og skoleleder i regi av Utdanningsdirektoratet.

I løpet av året har det blitt utviklet og revidert et eget rammeverk for språkkommuner, som definerer de ulike aktørenes ansvar og oppgaver. Å følge opp språkkommuner i pulje 1 har vært spennende og lærerikt, og Lese- og Skrivesenteret vil evaluere erfaringene fra arbeidet så langt for å se hva som har fungert bra og hva som eventuelt kan gjøres på andre måter når språkkommuner i pulje 2 skal få støtte.

5) Oppstartsamling overgangen barnehagen-skole nov. 2016

I november 2016 ble den første oppstartsamlingen for kompetanseutviklingspakken overgangen barnehage-skole avholdt. Denne pakken i Språkløyper henvender seg i større grad til kommunalt nivå og baserer seg på at kommunen skal lede og igangsette samlinger for deltakere på barnehage- og skolenivå. Gjennom å ha felles møtepunkt kan de to institusjonene lære av hverandre, og temaer som tas opp er kulturmøter, samarbeid, språkarbeid og kartlegging. Det var stor interesse for å delta på oppstartsamlingen og det var ikke plass til alle som ønsket deltakelse. I etterkant av samlingen ble det sendt ut en spørreundersøkelse om deltakernes opplevelse og erfaringer med samlingen. Svarprosenten var høy og viste svært god tilbakemelding på samlingens innhold og gjennomføring.

Vurdering: Å utvikle digitale ressurser som kan brukes til lokal kompetanseutvikling i barnehager og skoler er en spennende og givende oppgave, og vi har stor tro på at Språkløyper vil være en nyttig støtte for praksisutvikling i sektoren i mange år framover. Likevel må det ikke underslås at det er både tid- og ressurskrevende å utvikle innhold av høy kvalitet, noe en må legge til grunn i det videre arbeidet. Svært mange av de ansatte på Lesesenteret har deltatt i arbeidet med Språkløyper, og arbeidet er organisert med en leder for hvert av elleve områder: Barnehage, overgang barnehage-skole, begynneropplæring, barnetrinn, ungdomstrinn og videregående, språkvansker, lese- og skrivevansker, kvalitet, produksjon, kommunikasjon/form og administrasjon. Skrivesenteret er også representert i disse arbeidsgruppene. Mange hardt arbeidende medarbeidere har stått på og gjennomført delvis nye oppgaver.

Vi har i forståelse med styringsgruppen for Språkløyper og Utdanningsdirektoratet brukt langt mer ressurser på Språkløyper enn det som er tildelt prosjektet. Dette gjøres ved å kanalisere så å si all basisaktivitet inn mot Språkløyper, og har vært helt nødvendig for å få en så krevende satsing på beina.

FYR

Lesesenteret er tilfreds med å ha gjennomført høstens nasjonale skoleringer med jevnt over gode tilbakemeldinger fra deltakerne. Vi har også bidratt til gjennomføring av en nasjonal UH-konferanse og en avsluttende samling for FYR som nasjonalt skoleringsprosjekt. Vi har hatt som mål å utvikle nye ressurser i

2016. Det resulterte i heftet «Treffsikker undervisning. Lesing i norskfaget på yrkesfaglige programområde» (v. Hildegunn Støle) og praksisfilmene: «Lesing i elektro» og «Lesing i Service og samferdsel» (v. Ingeborg M. Berge). Ressursene vil bli brukt i vår videreføring av å styrke lesing som grunnleggende ferdighet i yrkesfag jf. mandatet. Senteret er godt i gang med å ivareta FYR-ressursene inn i strategien Språkløyper.

Forskerseminarer for lærerutdannere i 2016 (NOLES)

Lesesenteret leder det faglige nettverket for lærere i alle fag i lærerutdanningen, NOLES, i samarbeid med Skrivesenteret og Nynorsksenteret. Det er 35-60 deltakere i nettverket, og flere UH-institusjoner er nå representert. I 2015 ble det lagt vekt på å ta nettverket i retning forskningsarbeid, og dette fokuset har blitt videreført i 2016. Nettverkssamlinger er gjennomført i henhold til mandat og plan, våren og høsten 2016. Nettverket har bidratt til praksisnærhet og relevans i kompetanseutviklingstilbud: FORSKNING PÅ EGEN PRAKSIS var tema på samling på Gardermoen Clarion Oslo Airport hotell 3. – 4. oktober. Både store og små relevante forskingsprosjekt ble presentert, og som en følge av dette arbeidet anser vi at høgskolenes og universitetenes fagdidaktiske kompetanse er styrket. Temaet for samlinga i februar 2016 var dybdelæring. Oppfølging av dette temaet er planlagt våren 2017 i et dansk-norsk kulturelt samarbeid med Videncenteret for Læsning.

Ungdomstrinn i utvikling (UiU)

Arbeidet med UiU er gjennomført i tråd med resultatkravene:

- 1) Utvikle nye pedagogiske nettressurser etter avtale med Udir: Plan med beskrivelse av ressursene, samarbeidspartnere og frister for levering er sendt Utdanningsdirektoratet innen 1. april 2016

Ressursene er utviklet i henhold til planen, med unntak av ressursen Dialogspill. Ressursene er publisert etter frister i planen. Noen av ressursene som har blitt publisert i 2016 ble produsert og levert i 2015. Alle ressursene som er levert til Utdanningsdirektoratet i forbindelse med UiU er gjennomgått med tanke på revidering eller sletting. Vi har prioritert bestillingen i oppdragsbrevet om å gå gjennom ressursene for å være sikre på at vi løste de oppgavene vi hadde fått der. Vi har også hatt en forståelse av at vi ikke skulle utvikle nye ressurser til ungdomstrinnssatsingen nå, så seint i løpet. Derfor har vi heller prioritert ressurser i Språkløyper, som jo kommer alle lærere til gode. Dialogspillet ble satt opp på milepælsplanen etter at vi hadde brukt det på en ressurslærersamling og fått gode tilbakemeldinger. Dette spillet handler jo ikke om lesing – men om en metode i erfaringsutveksling på lik linje med f.eks IGP eller samtalekryss. Spillet har ikke et selvstendig faglig poeng. Vi vet også at utviklingsveilederne bruker dette spillet, slik at vi anser det som tilstrekkelig spredd.

- 2) Bidra med innlegg på 4 skoleledersamlinger i pulje 4: Innleggene er gjennomført. Vi har hatt stor deltakelse på sesjonene og fått gode tilbakemeldinger på questback.

3) Bidra på ressurslærersamlinger i pulje 3 og 4 (til sammen 8 samlinger og 16 parallellsesjoner) Parallellsesjonene er gjennomført. De tre samlingene har hatt følgende tematikk:

1. Lesing som grunnleggende ferdighet – komponenter i god leseopplæring
2. Pedagogisk bruk av nasjonale prøver
3. Undervisningsplanlegging med fokus på leseopplæring og vurdering for læring

Vi har hatt stor deltakelse på sesjonene og fått gode tilbakemeldinger på questback. Presentasjonene har blitt lagt ut på udir.no, og vi har også blitt kontaktet av ressurslærere med spørsmål om disse i etterkant av samlinger.

4) Plan for arbeidet med støtte til UH er sendt Utdanningsdirektoratet innen 1. juni 2016: Planen er gjennomført i henhold til beskrivelse og frister, det samme gjelder punkt 5) Bidra på seminarer og andre arrangement etter behov. Vi har blant annet deltatt på noen av de andre samlingene for skoleeiere for å få et helhetlig bilde av det som blir presentert for skolene som deltar i UiU.

Den lukka Facebook-gruppa «Ressurslærere i lesing» som ble opprettet til pulje 2 av UiU har nå over 900 medlemmer. Det forteller noe om interessen for lesing som satsingsområde i Ungdomstrinn i utikling.

5) Bruk av midler: Se vedlegg 4.

PIRLS

Lesesenteret fikk etter en anbudsrunde våren 2013 tildelt oppdraget som National Research Coordinator for den norske delen av PIRLS 2016. Prosjektet finansieres av Utdanningsdirektoratet (2014--18).

Norsk utvalgsplan for hovedundersøkelsen ble utarbeidet av Statistics Canada, og de 161 uttrukne skolene ble første gang kontaktet i september 2015. I løpet av januar 2016 fikk vi inn de etterspurte anonymiserte elevlistene fra alle deltakerskolene.

Prosjektleder og datamanager gjennomførte i uke 6 og 7 til sammen 9 samlinger for skolekoordinatorer. Samlingene var lagt til Tromsø, Værnes, Ålesund, Bergen, Stavanger, Tønsberg, Gardermoen, Fredrikstad og Oslo. Dag 1 i samlingene var avsatt til en detaljert gjennomgang av hvordan PIRLS skulle gjennomføres rundt på skolene. Dag 2 var en fagdag med temaet "Fortsettende leseundervisning på 4.- og 5. trinn". Alle deltakerskolene fikk en friplass til fagdagen, som kunne brukes av skolekoordinator eller av en annen lærer ved skolen. I tillegg ble alle barneskoler i landet invitert til fagdagen (disse betalte kursavgift). Over 800 lærere deltok på disse fagdagene og tilbakemeldingene var meget positive. Det var to team av fagpersoner fra Lesesenteret og Skrivsesenteret som var ansvarlige for fagdagene.

Materiellet til PIRLS 2016 ble pakket og sendt ut til deltakerskolene i slutten av februar. Denne jobben ble utført av bedriften Attende i Stavanger. Datainnsamlingen ble gjennomført i perioden 04.04 – 29.04. Ansatte ved Lesesenteret gjennomførte i alt 32 besøk av skoler for å observere gjennomføringen, i samsvar med kravene fra internasjonal prosjektledelse. 9 besøk ble foretatt av medarbeidere fra Lesesenteret som hadde med seg klassesett av PCer til skoler som ikke hadde tilfredsstillende datautstyr til å gjennomføre ePIRLS. I tillegg til dette ble det gjennomført 32 besøk av representanter engasjert av IEA.

Spørreskjemaene til skoleledelsen og til klassenes norsklærere var digitale og svarene ble sendt direkte til DPC/IEA i Hamburg for registrering og viderebehandling. Dette gjaldt også for elevens svar på den elektroniske leseprøven, ePIRLS, som ble gjennomført på dag 2 for 5. trinns elevene.

Spørreskjemaene til elever og foreldre/foresatte var papirbaserte og disse ble returnert til Attende sammen med elevsvarene i leseheftene og ordkjedeprøvene (gjaldt både 4. og 5. Trinn). Etter sortering ble alt (unntatt ordkjedeprøvene) sendt videre til registrering og scanning hos DPC/IEA.

I perioden medio mai til medio august arbeidet 14 personer med skåringen av de åpne svarene fra PIRLS-leseheftene og fra ePIRLS, i tillegg til ordkjedeprøvene. Tilbakemeldingen på dette arbeidet fra DPC er vurdert som "excellent"; for de svarene som er reskåret var samsvaret henholdsvis 97,0 % (PIRLS) og 98.1 % (ePIRLS).

Tabellen bekrefter at datainnsamlingen til PIRLS 2016 i Norge har vært vellykket. Elevantallet er betydelig høyere enn i 2011-undersøkelsen hvor det deltok 3190 på 4. trinn og 1315 på 5. trinn. Dette skyldes både at deltakelse for skolene er blitt gjort obligatorisk, og godt oppfølgingsarbeid fra medarbeiderne ved Lesesenteret.

Tabell. Oversikt over antall elever og andel skoler, foreldre og lærere som deltok i PIRLS 2016

	Trinn	Elever n	Skoler %	Foreldre %	Lærere %
Norge	4	4354	98.6	95.3	97.6

Norge	5 ePIRLS	4232 3752	98.2	96.1	99.6
-------	-------------	--------------	------	------	------

Tabellen viser videre at det var færre elever som fullførte ePIRLS enn PIRLS på 5. trinn. Dette skyldes tekniske problemer med denne første omgangen av ePIRLS (skjermer som gikk i svart, minnepinner som ikke ble registrert hos DPC, feil ved maskinene m.v). Tilsvarende problemer er registrert i alle de 14 landene som gjennomførte ePIRLS. Det er viktig at Norge har over 80 prosent elevene med på begge prøvene.

Svarprosenten fra skoleledere, lærere og foreldre er svært tilfredstillende.

I 2016 har det vært to internasjonale PIRLS-samlinger. Møte nr 6 for PIRLS 2016 var lagt til Hongkong i uke 9 med skåringsprosedyrer og skåringsregler som hovedtema. Møte nr. 7 ble gjennomført i Agadir, Marokko i uke 49. Her var foreløpige tilbakemeldinger fra hovedundersøkelsen tema, i tillegg til skisser for internasjonal rapportering fra . Prosjektleder og datamanager har deltatt på begge møtene. Prosjektleder har, i henhold til inngått avtale, hatt møter med Utdanningsdirektoratet i tilknytning til NRC-møtene.

Planlegging av rapporteringen er i gang. Foreløpig plan, som er avklart med UDIR, er at resultatpresentasjonen blir i Oslo 05.12.17. Til denne utarbeides det en kortrapport med vekt på de viktigste norske resultatene. 06. og 07.12 arrangeres det en konferanse for lærere, skoleledere og skolepolitikere i Stavanger. En spesiell invitasjon sendes til deltakerskolene. Til denne konferansen ferdigstilles det en antologi som i tillegg til trykt versjon også vil bli lagt ut på nett. En artikkelsamling nr 2 ferdigstilles våren 2018 som spesialutgave av det nettbaserte forskningstidsskriftet *Nordic Journal for Literacy Research*. Prosjektleder vil som avtalt sende et detaljert forslag til hvilke tema som kan inngå i artikkelsamling 1 og 2, samt for opplegget for konferansen.

Læringsstøttende prøver i lesing på 6. trinn

Med Læringsstøttende prøver utvikler Lesesenteret en rekke leseprøver som samlet gir et godt bilde av elevers leseprestasjoner med ulike leseaspekter og delferdigheter. De ulike leseprøvene er en leseforståelsesprøve, en vokabularprøve, en avkodingsprøve, et tiltak for leseengasjement og fagspesifikke leseprøver med innretning mot sentrale skolefag. I 2016 har vi ferdigstilt vokabularprøven og videreutviklet avkodingsprøven, samt utarbeidet konstruktbeskrivelser for et tiltak for leseengasjement og en prøve i lesing av skjønnlitteratur. I november 2016 fikk vi beskjed om at Utdanningsdirektoratet i 2017 setter læringsstøttende prøver på vent, grunnet endringer i deres bevilgninger. All planlagt utvikling og utprøving ble følgelig stanset fom 1. januar 2017.

Vokabularprøven er pilotert tre ganger vår og tidlig høst 2016, før ferdigstilling og lansering høsten 2016. I februar ble det gjennomført en ekstrapilotering med 754 elever for å sikre robuste item som fungerte godt både teknisk og som gode vokabularitem. I mai ble det gjennomført en hovedutprøving med 1573 elever med bokmål som hovedmål. I august ble det for første gang også utført en egen hovedutprøving av nynorskversjonen av en leseprøve, da vokabularprøven ble testet for eventuelle ulikheter når det gjelder prøvens validitet på nynorsk og bokmål. Ved utprøvingen av nynorskversjonen deltok 462 elever. Veiledningen til

vokabularprøven ble ferdigstilt høsten 2016. Den modellerer en praksis der vokabularitem fra prøven brukes i klasserommet, for å vise fram forskningsbaserte og forbilledlige praksiser for vokabularinstruksjon som fremmer en kontekstuell forankret ordforståelse. Den digitale vokabularprøven og veiledningen ble lagt i Utdanningsdirektoratets prøvebank medio november.

Avkodingsprøven har i 2016 vært gjennom to piloteringer, det er utarbeidet en konstruktbeskrivelse for prøven, og arbeidet med veiledning til prøven er igangsatt. På vårsemesteret i 2016 ble to ulike ordkjedeprøver testet ut i lokale piloteringer blant 202 elever på 7 skoler. Disse ble analysert og bearbeidet til én ordkjedeprøve, som ble prøvd ut i en førstepilotering i september 2016 med et utvalg på 719 elever. Prøven er sammensatt av ord som er like på bokmål og nynorsk, slik at nynorsk- og bokmåselever kan benytte samme prøve. For å sikre at prøven fungerte like godt på begge målformer, var utvalget i førstepiloteringen sammensatt av 587 elever fra skoler med bokmål som hovedmål og 185 elever fra skoler med nynorsk som hovedmål. Resultatene ble analysert, og rapport fra førstepiloteringen er levert og godkjent av Utdanningsdirektoratet. Den planlagte hovedutprøvingen av avkodingsprøven våren 2017 utgår grunnet Utdanningsdirektoratets stans av videre prøveutvikling i 2017. Avkodingsprøven er en papirprøve som var planlagt lagt inn i Utdanningsdirektoratets prøvebank som en PDF, høsten 2017.

I 2016 er det også levert en konstruktbeskrivelse for en prøve i lesing av skjønnlitteratur, samt for et tiltak for leseengasjement. Arbeidet med den skjønnlitterære prøven er godt i gang, og prøven var planlagt presentert for en ressurslærerggruppe og pilotert lokalt våren 2017.

Veiledningen til leseforståelsesprøven er revidert høsten 2016, og den reviderte versjonen er lagt i prøvebanken.

Lesesenteret arbeider stadig med å gjøre prøvene bedre kjent, blant annet gjennom forelesninger på ulike studietilbud. Prøvene vil også gjøres godt kjent gjennom Språkløyper. Høsten 2016 har vi promotert prøvene grundig på Lesesenterets nettside, facebook- og twitter-sider. Nettsakene om prøvene vekker stor interesse blant brukerne.

Nasjonale prøver i lesing

Høsten 2016 ble nasjonal prøve i lesing for første gang gjennomført digitalt, og for første gang ble det administrert et sett med ankertekster til et utvalg elever. Både tekster og oppgaver til ordinær prøve, samt tekster og oppgaver til ankeret, ble som vanlig pilotert to ganger (vår og høst 2015). I forbindelse med hovedutprøvingen av 2016-prøven gjennomførte Lesesenteret i tillegg en dobbel pilotering av to oppgavesett, ved at et utvalg elever gjennomførte to prøver (oppgavesett A og B), den første på papir og den andre på skjerm (eller omvendt). Lærerne sto for randomiseringen i klassen. Dette ble gjort for å få bedre kunnskap om hvordan overgangen fra papirbasert til skjermbasert leseprøve kan virke inn på ulike faktorer knyttet til både tekstvalg, oppgavetype, prøvens omfang, og elevenes forutsetninger og prestasjoner. Fra og med 1. januar 2017 er det ILS ved UiO som har overtatt arbeidet med å utvikle de nasjonale prøvene i lesing for 5. trinn, etter at de vant anbudskonkurransen om begge de nasjonale prøvene i lesing (5. og 8. trinn) i april i 2016.

Bokstavprøven er trykket, lagt på nett og markedsført, m.a. delt ut på Språkløypers introduksjonssamling våren 2016. Prøven består av et hefte og en pakke bokstavkort, og skal brukes av lærer på første trinn for å registrere framgang eller stagnasjon i elevens bokstavkunnskap. Den kan også benyttes for eldre elever som strever. Prøven har et pedagogisk siktemål, kan brukes flere ganger og det er ikke satt opp normer eller bekymringsgrenser. Tildeling til dette oppdraget er ellers, i forståelse med Utdanningsdirektoratet, bruk til pakkeproduksjon i Språkløyper. Alle pakker i Språkløyper kan brukes av PP-tjenesten i systemrettet arbeid i skolen, men vi vil framheve pakker for barn og elever med språkvansker (som lages i samarbeid med Statped), for elever i videregående skole med lærevansker og elever med lese- og skrivevansker.

Andre oppdrag fra Utdanningsdirektoratet

Kompetanse for kvalitet:

Lesing og skriving 1-7 og 8-13. Lesing og skriving 2

Studiene er nye fra høsten 2016, men emneplanene bygger på erfaringer fra det tidligere studiet «Lesing 1», «Lesing 2» samt studiet «Lesing, læring og vurdering». Lesesenteret har et godt samarbeid med Skrivesenteret om gjennomføringen av studiene. Studentgruppa består i år av 33 studenter (1-7) som alle jobber som lærere i grunnskolens barnetrinn, 17 studenter (8-13) som er lærere fra u-trinn og vgs., samt 5 studenter på Lesing 2. Studiene har som mål å «styrke lærernes kompetanse i å planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning som utvikler elevenes grunnleggende ferdigheter i lesing og skriving, både som kommunikativ kompetanse og som redskap for læring og utvikling.» Vi får positive tilbakemelding på at studiene oppleves relevant og praksisnært. Det vil bli evalueringer i mai/juni 2017.

Kompetanse for fremtidens barnehage:

Barns språkutvikling

Studiet Barns språkutvikling (30 studiepoeng) er blitt gjennomført for første gang dette studieåret. Pågangen av studenter var stor og to klasser ble opprettet etter forespørsel fra Udir. 50 studenter vil mest sannsynlig avlegge eksamen i juni. Vi har lært mye dette studieåret og gjort oss erfaringer som vi vil bruke til å gjøre studiet enda bedre for neste års studenter. Studiet, som har utgangspunkt i Språkløyper (barnehagedelen), vil fortsette å trekke inn ressurser fra Språkløyper etter hvert som nye pakker kommer på plass.

Studentresponsen har vært positiv og tilbakemeldingene har vært at studiet er lærerikt og at fagstoffet er relevant for at de skal kunne gjøre en god jobb knyttet til språkarbeid i barnehagen.

Lærerspesialist:

Første året av det to-årige studiet norsk med vekt på lese- og skriveundervisning (30 + 30 studiepoeng) er gjennomført dette studieåret. Studiet er en pilot

knyttet til den statlige satsingen på lærerspesialister, og utgjør første året av en masterutdanning. 23 studenter vil sannsynligvis avlegge eksamen på de første 30 studiepoengene i juni. I oppdraget fra KD ble vi bedt om å lage et studium som skilte seg fra annen faglig videreutdanning ved at det var innrettet spesifikt mot funksjonen som lærerspesialist. Videreutdanningsprogrammet er derfor, i tillegg til å gi en faglig fordypning i norsk, innrettet mot temaer som aksjonsforskning, skoleutvikling, fagdidaktikk, veiledning og kollegiale læringsfellesskap samt mot utprøving og læring i praksis. Tilbakemeldingene har vært at studiet er lærerikt og at fagstoffet er relevant for at lærerspesialistene skal kunne gjøre en god jobb som endringsagenter i skolen.

Denne type videreutdanningsstudier betyr at Lesesenteret har kontakt med engasjerte lærere og skoler og barnehagelærere og barnehager, slik at vi både får innblikk i hva som foregår i praksisfeltet, og tilgang til gode pedagoger når vi trenger eksempler. Arbeidet med disse studiene passer godt inn i senterets andre aktiviteter (både oppdrag som nasjonalt senter og undervisning og veiledning vi driver som del av Det humanistiske fakultetet).

Oppdrag fra andre oppdragsgivere som er utført i 2016 av senteret

Se oversikt over forskningsrelatert virksomhet i vedlegg 6.

Se oversikt over utdanningsbidrag i vedlegg 5.

Vedlegg 1. Rapportering på oppgaver, jf. oppdragsbrevets fellesdel

Hovedområde 1: Rammeplan- og læreplanrelatert virksomhet

<i>Oppgave</i>	<i>Mål og resultatkrav</i>	<i>Avvik (ja/nei)</i>	<i>Kort beskrivelse</i>
Oppgave 1.1 – Utvikling og publisering av pedagogisk støtte- og veiledningsmateriell og -tjenester til barnehager	<p><i>Mål</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Sentrene leverer kunnskaps- og erfaringsbasert støtte- og veiledningsmateriell ➤ Ressursene bidrar til kunnskapsbasert utvikling av praksis hos målgruppene 	Nei	Se omtale under punkt 3 i årsrapporten, Årets aktiviteter og resultater
	<p><i>Resultatkrav</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Sentrene har oppdatert og/eller utviklet nye rammeplanrelaterte ressurser 		
Oppgave 1.2 - Formidlingsaktiviteter mot målgruppene i barnehagesektoren	<p><i>Mål</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Sentrene formidler erfaringsbasert kunnskap og eksempler fra god praksis til målgruppene ➤ Økt kjennskap til og bruk av nettressursene blant målgruppene 	Nei	Se omtale om målgruppens bruk av nettressurser i vedlegg 3
	<p><i>Resultatkrav</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Målgruppens kjennskap til de nasjonale sentrene og bruk av nettressursene har økt 		
Oppgave 1.3 - Bidra i Utdanningsdirektoratets arbeid med læreplanutvikling	<p><i>Mål</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Sentrene bidrar til kunnskapsbasert justering og videreutvikling av læreplanverket 		Senteret har ikke mottatt oppdragsbrev om denne oppgaven i 2016.
	<p><i>Resultatkrav</i></p>		

- ✓ Tjenester er levert i henhold til egne oppdragsbrev fra direktoratet Nei

Oppgave 1.4 - Bidra i læreplanimplementering

Mål

- Sentrene leverer kunnskaps- og erfaringsbasert støtte- og veiledningsmateriell som synliggjør koblingen til LK06
- Ressursene bidrar til kunnskapsbasert utvikling av praksis hos målgruppene
- Sentrene sikrer brukervennlig tilgang til læreplanrelatert støtte- og veiledningsmateriell

Om avvik fra resultatkrav:

I overenstemmelse med direktoratet er ikke alle ressursene blitt gjennomgått i 2016, siden det dreier seg om et stort antall (rundt 450), og dette arbeidet vil ta tid. I 2016 har alle ressurser utviklet til valfaget *Demokrati i praksis* og ressurser utviklet til *Ungdomstrinn i utvikling* blitt vurdert og revidert, samt Lesesenterets presentasjoner av «småbøker» til barnetrinnet.

Resultatkrav

- Sentrene har gjennomgått eget støtte- og veiledningsmateriell og vurdert behov for å revidere og videreutvikle dette for å tydeliggjøre kobling til LK06 Ja
- Sentrene har vurdert kvaliteten på eksisterende ressurser innen hvert av de prioriterte områdene Nei
- Sentrene har revidert og videreutviklet ressurser der det har vært behov for det Ja
- Sentrene har sørget for at ressursene ivaretar behovet til elever med særskilte behov og faglig høyt presterende elever Nei
- Sentrene har støtte- og veiledningsmateriell om tilpasset opplæring basert på fagtekstene og nettressursen som Utdanningsdirektoratet utviklet høsten 2015. Dette kan enten være revidering/justering av eksisterende ressurser eller utvikling av nye ressurser.

Hovedområde 2: Fagdidaktisk virksomhet og kompetanseutvikling

<i>Oppgave</i>	<i>Mål og resultatkrav</i>	<i>Avvik (ja/nei)</i>	<i>Kort beskrivelse</i>
Oppgave 2.1 - Kvalitetsutviklingstiltak i samarbeid med barnehageeiere, skoleeiere og samarbeid med UH-sektoren/lærerutdanningen	<i>Mål</i> Kunnskapsbasert utvikling av praksis i barnehager og skoler		Samarbeidstiltakene er beskrevet under punkt 3 i årsrapporten, Årets aktiviteter og resultater, rapportering på hovedområdene
	<i>Resultatkrav</i> ➤ Sentrene samarbeider med barnehage- og/eller skoleeier og UH-sektor/lærerutdanningen (UHs rolle har f. eks. vært kompetanseutvikling, forskning og/eller evaluering) og kan dokumentere minimum tre slike samarbeidstiltak ➤ Erfaringer og gode eksempler fra tiltakene er formidlet til sentrenes målgrupper	Nei Nei	
Oppgave 2.2 - Nasjonale satsinger	Beskriv bistanden i nasjonale satsninger beskrives der dette er aktuelt.	Nei	

Hovedområde 3: Dokumentasjon og analyse

<i>Oppgave</i>	<i>Mål og resultatkrav</i>	<i>Avvik (ja/nei)</i>	<i>Kort beskrivelse</i>
Oppgave 3.1 - Systematisere og formidle kunnskap fra forsknings- og utviklingsarbeid	<i>Mål</i> ➤ Sentrene formidler og tilrettelegger kunnskap for målgruppens behov ➤ Sentrene bidrar med kunnskapsbasert grunnlag for politikkutforming <i>Resultatkrav</i>		Se omtale under punkt 3 i årsrapporten, Årets aktiviteter og resultater

- Det er utarbeidet ressurser til bruk for alle målgrupper, herunder eiere og ledere i barnehagen og i grunnsopplæringen Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet har tilrettelagt sitt støtte- og veiledningsmateriell til også å omfatte helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Nei

Oppgave 3.2 -
Kunnskapsoversikter

Mål

- Kunnskapsbasert grunnlag for utvikling av praksis i barnehager og grunnsopplæringen
- Kunnskapsbasert grunnlag for politikktutforming

Senteret har ikke mottatt oppdragsbrev om denne oppgaven i 2016.

Resultatkrav

- Tjenester levert i henhold til egne oppdragsbrev fra direktoratet

Nei

Hovedområde 4: Kommunikasjon og samarbeid

<i>Oppgave</i>	<i>Mål og resultatkrav</i>	<i>Avvik (ja/nei)</i>	<i>Kort beskrivelse</i>
Oppgave 4.1 – Samarbeid om utvikling, publisering og formidling av nettbasert støtte- og veiledningsmateriell	<i>Mål</i>		Se omtale av samarbeid i Språkløyper under punkt 3 i årsrapporten, Årets aktiviteter og resultater
	➤ Samarbeid mellom sentrene, herunder nettverkssamarbeidet, bidrar til styrking av sentrene som slagkraftige verktøy for utvikling av kvalitet i sektorene		Se omtale om målgruppens bruk av nettbasert støtte og veiledningsmateriell i vedlegg 3
	<i>Resultatkrav</i>		
	➤ Sentrene har samarbeidet om utvikling og formidling av nettbasert støtte- og veiledningsmateriell	Nei	
	➤ Målgruppens bruk av nettbasert støtte og veiledningsmateriell har økt	Nei	
	➤		

Vedlegg 2. Rapportering på senterspesifikke oppgaver

Senterspesifikke oppgaver for 2016	Resultat og rapporteringskrav for 2016	Avvik Ja/nei	Kommentar
<p>Valgfag Hovedansvar for å oppdatere eksisterende og utvikle nytt støtte- materiell til valgfaget <i>Demokrati i praksis</i>. Dette skal gjøres i samarbeid med andre relevante sentre.</p> <p>Senteret skal samarbeide med andre sentre om utvikling av støttemateriell i andre valgfag.</p>	<p>Resultatkrav:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det er utviklet støttemateriell til valgfaget i samarbeid med andre relevante sentre • Eksisterende ressurser til valgfag er oppdatert <p>Rapporteringskrav:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jfr. pkt. 1.41.4 	Nei	Se omtale under punkt 3 i årsrapporten, Årets aktiviteter og resultater
Planlegge, lede og gjennomføre arbeidet med Språkløyper, <i>nasjonal strategi for språk, lesing og skriving 2015-2019</i> i barnehage og skole.	<p>Resultatkrav:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Senteret har gjennomført arbeidet med strategien i henhold til milepælsplanen 	Nei	Se omtale av Språkløyper under punkt 3 i årsrapporten, Årets aktiviteter og resultater
Senteret skal bidra i utprøvingen av spesialistutdanning i norsk, med særlig vekt på grunnleggende lese- og skriveopplæring	<p>Resultatkrav:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Senteret har bidratt i utprøvingen av spesialistutdanningen 	Nei	Senteret har sammen med Skrivesenteret bidratt i utprøvingen av spesialistutdanningen. 23 lærere fra 10 kommuner deltar på studiet. Videreutdanningstilbudet er på masternivå, og integrerer faglig fordypning med temaer som aksjonsforskning, skoleutvikling, fagdidaktikk, veiledning og kollegiale læringsfellesskap samt mot utprøving og læring i praksis.
<p>FYR Bidra i arbeidet med yrkesretting og relevans gjennom FYR-prosjektet, jf. Revidert mandat bygget på oppdragsbrev 37-11 fra Kunnskapsdepartementet.</p>	<p>Resultatkrav:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Senteret har gjennomført tiltak i henhold til mandatet • Senteret har utviklet program og gjennomført skoloring for fellesfag- og programfagslærere i samarbeid med Utdanningsdirektoratet • Samarbeidet mellom sentrene er videreført 	Nei Nei Nei	Se omtale av FYR under punkt 3 i årsrapporten, Årets aktiviteter og resultater

	<ul style="list-style-type: none"> I årsrapporten for 2016 beskrives ressursutvikling, framdrift og senterets vurdering av måloppnåelse. 		
Senteret skal i samarbeid med Nynorsk- og Skrivesenteret drifte og lede det faglige nettverket NOLES (Literacy i lærerutdanningen)	Resultatkrav: <ul style="list-style-type: none"> Nettverksamlinger er gjennomført i henhold til mandat og plan Nettverket har bidratt til praksisnærhet og relevans i kompetanseutviklingstilbud Høgskolenes og universitetenes fagdidaktiske kompetanse er styrket 	Nei Nei Nei	Se omtale av NOLES under punkt 3 i årsrapporten, Årets aktiviteter og resultater
Bidra i direktoratets faggruppe for multifunksjonelle læremidler, med fokus på barn og elevers språk- og lesevaner	Resultatkrav: <ul style="list-style-type: none"> Senteret har deltatt/bidratt i arbeidet i faggruppen 	Nei	
Utvikle og publisere nettbasert veilednings- og kartleggingsmaterieill til bruk for PP-tjenesten i tråd med behov på fagfeltet. Sentrene skal samarbeide med Statped i dette arbeidet.	Resultatkrav: <ul style="list-style-type: none"> Ressurser foreligger på senterets nettside 	Nei	Etter avtale er disse ressursene integrert i Språkløyper, der Statped er med og utvikler fleire kompetanseutviklingspakker.
Bidra i satsningen <i>Ungdomstrinn i utvikling</i> : <ol style="list-style-type: none"> Utvikle nye pedagogiske nettressurser ved behov, etter avtale med Utdanningsdirektoratet Bidra med innlegg på én av skoleledersamlingene i pulje 4 (totalt fire samlinger) 	Resultatkrav: <ol style="list-style-type: none"> Plan med beskrivelse av ressursene, samarbeidspartnere og frister for levering er sendt Utdanningsdirektoratet innen 1. april 2016 Ressursene er utviklet i henhold til planen Ressurserne er publisert etter frister i planen 	Nei	Se omtale av Ungdomstrinn i utvikling under punkt 3 i årsrapporten, Årets aktiviteter og resultater

<p>3) Bidra på ressurslærersamlingene i pulje 3 og 4 med parallellsesjoner om lesing etter oppsatt plan med datoer og beskrivelse av innhold</p> <p>4) Støtte UH med kompetanseutvikling med hensyn til lesing der UH ber om det</p> <p>5) Bidra på seminarer og andre arrangementer etter behov</p>	<p>7) Innleggene er gjennomført</p> <p>3) Parallellsesjonene er gjennomført</p> <p>9) Plan for arbeidet er sendt Utdanningsdirektoratet innen 1. juni 2016. Planen er gjennomført i henhold til beskrivelse og frister</p> <p>10) Bidragene er gjennomført etter bestilling</p> <p>Rapporteringskrav:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det rapporteres på gjennomføring og bruk av midler i årsrapporten 	<p>Nei</p> <p>Nei</p> <p>Nei</p> <p>Nei</p>	
<p><i>PIRLS 2016</i> Være nasjonal koordinator for PIRLS 2016 – Forberedelser og gjennomføring av studien</p>	<p>Resultatkrav:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har arrangert regionale kurssamlinger om lese- og skriveopplæring, inkl. kursopplegg for skolekoordinatorene i PIRLS • Har planlagt og gjennomført hovedundersøkelsen PIRLS 2016 • Har gjennomført skåring, bearbeiding og innsending av data til IEA-DPC • Har påbegynt arbeidet med planlegging av rapporteringen 	<p>Nei</p> <p>Nei</p> <p>Nei</p> <p>Nei</p>	<p>Se omtale av PIRLS 2016 under punkt 3 i årsrapporten, Årets aktiviteter og resultater</p>
<p><i>Oppdrag knyttet til språktiltaket i 0-24 samarbeidet:</i> Lesesenteret skal i samarbeid med Statped, Skrivesenteret og Matematikk-senteret kartlegge eksisterende nasjonale satsinger og tiltak rettet mot barn og unge (0-24 år) med spesifikke språkvansker. Beskrivelse av oppgaven, rammer for gjennomføringen og krav om rapportering er gitt i epost datert</p>	<p>Resultatkrav:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Statusrapport med redegjørelse for organisering av samarbeidet, kriterier for kartlegging, hvilke satsinger/tiltak som innlemmes i arbeidet og framdriftsplan med aktiviteter er levert den 15.01.2016 • Utkast til sluttrapport er levert den 01.03.2016 	<p>Nei</p> <p>Nei</p>	

02.12.2015. Skrivesenteret koordinerer arbeidet.	<ul style="list-style-type: none"> • Endelig sluttrapport er levert den 15.03.2016 	Nei	
Læringstøttende prøver	<p>Resultatkrav Leseforståelseprøve klar Prøvene åpnes 15.01.2016 Vokabularprøve med veiledninger godkjennes 01.04.2016 Hovedpiloting april-mai Publisering 2016 Avkodingsprøve Klargjøres og venter på tekniske løsninger</p>	Ja, iom stopp	Gjennomført etter plan. Avkodingsprøve besluttet å bli gjennomført på papir. Nasjonal førstepiloting på papir er gjennomført. Arbeidet stoppet desember 2016.
Kartleggingsprøver	<p>Resultatkrav Våren 2016 – datainnsamling (sumskårer) Publisere idehefte (eget initiativ)</p>	Nei	Gjennomført etter plan. Idehefte publisert og lagt i Språkløyper.
Nasjonale prøver	<p>Resultatkrav 2016-prøven: 1. teknisk rapport fra hovedutprøving (og ekstra utprøving) med forslag til ordinær prøve og ankertekst. 2. korrektur og ferdigstilling av 2016-prøve og ankertekster 3. forslag til distribusjonsmatrise (fordeling av ankertekster): FRIST 1.5. 4. nye eksempeloppgaver i editoren: FRIST 1.5. 5. lærerveiledning til 2016-prøve: FRIST 1.6. (antatt frist) 2017-prøven: - Første utprøving gjennomført (uke 9 og 10) - Hovedutprøving (inkl. 1-2 ankertekster): planlagt uke 36 og 37</p>	Nei	Gjennomført etter plan. Ansvar for Nasjonale prøver i lesing for 5. trinn overført til ILS, UiO fra 1.1.2017.

Vedlegg 3. Besøksstatistikk, Lesesenteret på nett

www.lesesenteret.no

Lesesenterets nettsider - www.lesesenteret.no - er senterets hovedkanal i formidlingsarbeidet ut mot målgruppene våre. Nettstedet inneholder fagressurser, artikler om senterets forskningsrelaterte virksomhet og aktuelt nyhetsstoff knyttet til lesing for Lesesenterets målgrupper, det være seg barnehageskolelærere, lærere, ansatte i PP-tjeneste, UH-sektor/lærerutdanningsinstitusjoner, forskerkolleger nasjonalt og internasjonalt, og andre. Sidene benyttes også som markedsføringskanal for kurs, konferanser og faglitteratur/trykksaker fra Lesesenteret.

Veksten i bruken av www.lesesenteret.no har fortsatt også i 2016.

	2014	2015	2016	Endring siste år
Økter	114 700	213 198	340 310	59,62 %
Brukere	65 505	115 639	194 076	67,83 %
Sidevisninger	548 957	729 134	964 775	32,32 %
Sider per økt	4,79	3,42	2,83	-17,11 %
Øktvarighet (snitt)		00:02:32	00:02:05	-17,82 %
Fluktfrekvens		63,02 %	58,53 %	7,68 %

Den største økningen er relatert til sosiale medier (+87 %), men økningen relatert til brukere som kommer via Google er også høy (+66 %).

Som tidligere år tyder dette på at vi når nye brukergrupper. Fortsatt økning i direkte tilgang (+23 %) viser at vi fremdeles brukes av de som kjenner oss fra før.

Tiden brukerne er inne på sidene våre har en negativ utvikling, noe vi tidligere har forklart med den relativt høye andelen brukere som kommer inn via google-søk og sosiale medier. Vi har gjort grep i 2016 for å prøve å holde lenger på brukerne (økt bruk av lenker i sakene til andre relevante saker). Det er derfor gledelig å se at selv om **fluktfrekvensen totalt sett går opp, viser fluktfrekvensen på brukerne som kommer inn via sosiale medier, at fluktfrekvensen har gått ned med 1,2%.**

www.sprakloyper.no

Fra oktober 2015 til juni 2016 var Språkløyper i en utprøvningsfase. I denne fasen ble det ikke tatt målinger av bruken av www.sprakloyper.no. Tallene fra Google Analytics når det gjelder dette nettstedet baserer seg derfor på perioden fra juli til desember 2016.

Bruken av nettstedet www.sprakloyper.no kommer i tillegg til bruken av www.lesesenteret.no, som er beskrevet over.

	Høsten 2016
Økter	82 790
Brukere	39 766
Sidevisninger	582 069
Sider per økt	7,03
Øktvarighet (snitt)	00:07:09
Fluktfrekvens	37,90 %

Det er interessant å se at bruken av www.sprakloyper.no avviker noe fra slik www.lesesenteret.no blir brukt. Antall sider per økt er høyere og øktvarigheten er lenger på dette nettstedet. Dette tyder på at nettstedet brukes slik det er ment. Nettstedet inneholder kompetanseutviklingspakker bestående av flere sider. Det er derfor naturlig at brukerne går innom flere sider hver gang de er inne på nettstedet.

Språkløyper-bloggen er en del av nettstedet. Bloggere er fagfolk, akademikere og andre med interesse for innholdet i strategien. Det er publisert 38 blogginnlegg i 2016.

Sosiale medier

Facebook:

2016 har vært året der publisering og rekkevidde på sosiale medier virkelig har tatt av. Fordoblingen av antall følgere på Facebook i løpet av 2015 har økt enda mer i 2016. Ca 6 000 følgere har i løpet av året blitt til 14 500.

Om vi sammenligner dette med andre aktører (pr. 31.12.2016):

<i>Kunnskapsdepartementet</i>	<i>ca 10 000 følgere</i>
<i>Utdanningsdirektoratet</i>	<i>ca 19 000 følgere</i>
<i>IKT-senteret</i>	<i>ca 12 000 følgere</i>
<i>Fagbokforlaget</i>	<i>ca 5 200 følgere</i>
<i>Universitetsforlaget</i>	<i>ca 10 500 følgere</i>

Det er publisert 311 innlegg i løpet av året. Disse innleggene har hatt en total rekkevidde på 3 031 621. Dette betyr at hvert innlegg i snitt er vist for 9 747 personer (unike brukere).

De 5 innleggene med størst rekkevidde:

<i>Å gi tilgang til språket har betydning for hele livet. Barnehageansatte og lærere: Dere har verdens viktigste jobb. Velkommen til Språkløyper: Nasjonal strategi for språk, lesing og skriving 2016–2019. DEL DEL DEL!!!</i>	Video	143 747
<i>Har du lyst å hjelpe barnet ditt godt i gang med lesingen? Her får du 10 tips fra Lesesenteret!</i>	Link	116 001
<i>Har du sett den fine filmen vår som forklarer tankegangen bak rask bokstavinnlæring? I norsk skole er det tradisjon for å gå sakte frem for å lære bokstavene. Men forskningen viser at det faktisk kan være lurt å gå raskere frem – også for de elevene som synes at bokstaver kan være vanskelig å lære.</i>	Link	99 432
<i>Er rask bokstavinnlæring veien å gå? Lærer Silje Engvoldsen gikk gjennom alle bokstavene før jul i første klasse. I denne saken forteller hun hvordan hun gikk frem - og hvordan det gikk.</i>	Link	78 005
<i>Hvordan kan du best følge opp elever som får svake resultater på kartleggingsprøvene i lesing? Heftet "Når skriftspråket blir utfordrende" gir lærere på 1. 2. og 3. trinn et teoretisk bakteppe og gode, praktiske råd. Heftet finner du på Lesesenterets nettsider.</i>	Link	70641

Vi opplever at vår følgere i liten grad bruker muligheten til faglig debatt under våre innlegg. Vi har prøvd å utfordre til dette, men i den grad følgerne kommenterer er det gjerne for å "tagge" venner/kjente/kolleger for å tipse om det de ser som nyttige innlegg. I tillegg liker og deler de.

Twitter:

På Twitter har Lesesenteret ca 1500 følgere. Twitter (@Lesesenteret) benyttes fremdeles under konferanser for faglig diskusjon, men i økende grad for å nå ut med aktuelle saker i nyhetsbildet.

Andre sosiale medier:

Lesesenteret er også på Instagram og Snapchat, men disse brukes bare i mindre grad.

I tillegg til å spre aktuelle nyhetssaker brukes sosiale medier til kampanjer (eks. Julekalender med boktips, sommerkampanje med kjendisers lesetips, osv.), og til å markedsføre og omtale ressurser og arrangement.

Vi opplever at sosiale medier er en god arena for direkte kontakt med målgruppene, og i enda større grad enn tidligere en inngangsportal til nettstedene våre.

Prosjekter i sosiale medier:

Ved oppstart av større prosjekter kan det være en del av prosjektenes kommunikasjonsstrategi å opprette egne segmenter i sosiale medier.

Språkløyper har egen side på Facebook. I 2016 har antall følgere på denne økt fra ca 2000 til over 6000 følgere. Denne siden brukes til å spre relevant informasjon om oppstartsamlinger, språkkommuner, nye kompetanseutviklingspakker og nye blogginnlegg på nettstedet, osv.

Forskningsprosjektet Two teachers har også egen side der relevante artikler og informasjon om prosjektet deles. 852 personer følger denne siden. Two teachers bruker også gruppefunksjonaliteten på Facebook i kommunikasjon med et stort antall forskningsassistenter.

De to Facebook-gruppene "Ressurslærere i lesing" (897 medlemmer) og "Nordic literacy" (347 medlemmer) må også nevnes som effektive verktøy for kommunikasjon med målgruppene ressurslærere på ungdomstrinnet og forskere/ansatte i UH-sektoren.

Film - Youtube:

Filmdelingstjenesten Youtube er en viktig arena for å kunne laste opp filmmateriale. Denne tjenesten brukes nå som hovedkanal for formidling av filmmaterialet vårt, og brukes også inn i nettstedene.

Det ligger i dag 117 egenproduserte filmer på Youtube. 87 av disse er lagt ut i 2016. Vi brukte tidligere filmdelingstjenesten Vimeo, og det ligger fremdeles ca 150 filmer der som også er i bruk.

Enkelte filmer laster vi også direkte opp for publisering på Facebook. Den mest viste filmen i 2016 er introduksjonsfilmen til Språkløyper som har vært vist ca 175 000 ganger.

Vedlegg 4. Årsregnskap med kommentar i henhold til mal

Oppgave/ Prosjekt	IB 2016	Tildeling fra Udir 2016	Supl. tildeling 2016	* Andre inntekter 2016	Til disp. 2016	Budsjett 2016	Omdispos. 2016	Forbruk pr. 31.12.2016	Forbruk pr. 31.12.2016	Resultat pr. 31.12.2016	Merknader
Grunntildeling 2016	1041	7360		952	9353	8951		-9587	-9587	-234	* Post "Andre inntekter 2016". Her inngår inntekter nasjonal konferanse
PPT (IN-10738) (fra post 50)	139	1000			1139	1139		-880	-880	259	
FYR (IN-10616) (fra post 50)	81	1350			1431	1431		-965	-965	466	
SUM	1261	9710	0	952	11923	11521		-11432	-11432	491	
Særskilte oppdrag 2016											
Ped.ress.bhg (IN-10617)	34	0			34	34		-34	-34	0	
Ny GIV (IN-10618)	257	0			257	257		-257	-257	0	
Språkløyper (IN-10709)	1790	9735			11525	10649		-9025	-9025	2500	
U.trinn (IN-10747)	675	1325			2000	2000		-1693	-1693	307	

PIRLS (OF-10224)	443	3272	2080	1607	7402	5013		-7395	-7395	7	* Post "Andre inntekter 2016". Her inngår Inntekter kurs kr. 555.840,-. Planlagt egenfinansiering lønn ihht avtale kr. 371.328,- og ekstraordinær tildeling fra Universitetet i Stavanger pga kostnader som ikke dekkes av Udir. kr. 680.000,-.
Kartl.prøver (OP-10073)	33	500			533	533		-252	-252	281	
Nasj. prøver (OP-10074)	501	2100			2601	2601		-2607	-2607	-6	
Læringsst. prøver (OP-10117)	241	1500			1741	1741		-1703	-1703	38	
SUM særskilte oppdrag 2016	3974	1843 2	2080	1607	2609 3	22828	0	-22966	-22966	3127	
SUM tildelinger 2016	5235	2814 2	2080	2559	3801 6	34349	0	-34398	-34398	3618	
Eksternt finansierte oppdrag											

Kommentarer:

- Grunntildeling: Merforbruk på 234 000. Dette skyldes at tildelingen er blitt knapp når det gjelder dekning av lønnskostnader.
- PPT: Underforbruk på 259 000. Dette skyldes dels noe mindre lønnsføring og dels mindre driftskostnader enn budsjettet (drift var budsjettet til 143 000, mens det kun ble brukt 25 000).
Underforbruket vil i 2017 dekke inn merforbruk på basis, eventuelt overføres til Språkløyper, da ressurser for PPT utvikles som del av denne satsingen.
- FYR: Underforbruk på 466 000. Dette skyldes noe mindre føring av lønn i dette prosjektet enn først antatt (medarbeider som ble overført til annet prosjekt).
Underforbruket vil i 2017 brukes i Språkløyper, hvor vi er i ferd med å lage en pakke med innhold fra FYR.
- Språkløyper: Underforbruk på 2 500 000, inklusiv inngående balanse fra 2015 på 1 790 000. Underforbruket 2016 skyldes 1) Forsinkelser i ansettelse (jf bla at nyansatte sjelden kan tiltre før i august) og sykepenger, 2) Arrangementskostnader og produksjonstjenester, som er blitt rimeligere enn budsjettet (1 300 000), 3) Noe mindre reiser enn budsjettet (100 000). En stor del av arbeidet i 2016 har gått til planlegging og utarbeiding av faglig innhold i ulike pakker (dvs lønnsmidler internt), mens vi utover våren 2017 kommer til å sette en lang rekke produksjoner ut av huset for ferdigstilling til publisering. Den «billigste» delen av produksjonsprosessen har med andre ord foregått i 2016, mens den «dyre» kommer i 2017. Det er ingen grunn til å tro at det vil bli et tilsvarende underforbruk på produksjonstjenester i 2017. Styringsgruppa for Språkløyper vedtar budsjett for 2017 i marsmøtet.
- Ungdomstrinn i utvikling: Underforbruk på 307 000. Dette skyldes i hovedsak langt mindre drifts-/reisekostnader enn budsjettet (reise: budsjettet med 300 000 mot brukt 124 000; drift: budsjettet med 116 000, mot brukt 16 000). Vi regner med at underforbruk, som for tidligere år, vil bli lagt inn i tildelingen for 2017.
- PIRLS: Mindreforbruk på 7 000, etter at tilleggsbevilgning på 1 000 000 ble innvilget 9.12.2016, og etter at UiS har dekket merforbruk på 680 000. Merforbruket skyldes i hovedsak for høge utgifter til pakking, utsending og porto, samt lønnsøkning hos prosjektleder (jf ellers detaljer i søknad sendt Udir 16.11.2016).

Oppdragsprosjekt:

- Kartleggingsprøver i lesing: Underforbruk på 281 000.
- Nasjonale prøver i lesing: Regnskapet i balanse.
- Læringsstøttende prøver i lesing: Underforbruk på 38 000.

I henhold til KDs reglement, føres over- og underskudd i alle oppdragsprosjekt mot virksomhetskapskapitalen til UiS.

Vedlegg 5 Lesesenterets bidrag i utdanning som del av Det humanistiske fakultet, UiS

Lesesenteret bidrar med undervisning og veiledning som del av Det humanistiske fakultet. Vi har i 2016 bidratt inn i følgende tilbud:

- Grunnskolelærerutdanning 1-7 (Norsk 1, Norsk 2)
- Grunnskolelærerutdanning 5-10 (Norsk 2)
- Bidrag i barnehagelærerutdanning (bachelor)
- Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) (Felles fag- og yrkesdidaktikk. Skolen i samfunnet – ledelse av lærings- og utviklingsarbeid)
- Master i lesevitenskap (Ett emne: Nyere skriftskulturer, 15 stp)
- Master i utdanningsvitenskap, profil spesialpedagogikk (Tre emner: Barn med språklige utfordringer [15 stp], Introduksjon til temaområdet lese- og skrivevansker [15 stp], Lese- og skrivevansker [15 stp])
- Veiledning av 4 masterstudenter i lesevitenskap og 13 i utdanningsvitenskap (4 av disse leverte i 2016, de øvrige har planlagt innlevering i 2017)
- Hovedveiledning av 13 phd-studenter. For detaljer, se vedlegg 6: Lesesenterets forskningsrelaterede virksomhet.

Bidrag i følgende kurs doktorgradskurs:

- Introduksjonsseminar
- Diskurs- og tekstanalyse
- Research ethics and desing
- Lesevitenskap/literacy som fag og forskningsfelt
- Utdanningsvitenskap/Educational Sciences
- Arts-Based Research – Processes and Methodologies
- Avslutningsseminar

Videreutdanningstilbud:

I studieåret 2015/16 hadde vi følgende 3 videreutdanningstilbud gjennom Kompetanse for kvalitet-ordningen:

- Lesing 1 (30 stp) – Gjennomført 2014/2015 med 26 studenter. Svært gode evalueringer.
- Lesing 2 (30 stp) – Gjennomført 2014/2015 med 11 studenter. Svært gode evalueringer.
- Lesing, læring og vurdering (15 stp) – Gjennomført 2014/15 med 5 studenter. Gode evalueringer.

I tillegg hadde vi videreutdanningstilbudet Voksenpedagogikk/Skrive- og leseopplæring for voksne (30 stp), som ble gjennomført med 29 studenter i 2015/16. Studiet gjennomføres i samarbeid med VOX og er finansiert via studieavgift og tilskudd fra VOX. Evalueringene viser stor deltakertilfredshet.

Høsten 2016 startet Lesesenteret opp 5 nye videreutdanningstilbud:

- Lesing og skriving som grunnleggende ferdigheter 1 (1-7, 30 studiepoeng), med 33 studenter
- Lesing og skriving som grunnleggende ferdigheter 1 (8-13, 30 studiepoeng), med 17 studenter
- Lesing og skriving som grunnleggende ferdigheter 2 (8-13, 30 studiepoeng), med 5 studenter
- Barns språkutvikling og språklæring (30 stp), med 51 studenter
- Videreutdanning (masternivå) til lærerspesialist i norsk med vekt på lese- og skriveopplæring (60 stp), med 23 studenter

De tre kursene i Lesing og skriving er under Kompetanse for kvalitet-programmet, og Barns språkutvikling ligger under tilsvarende program for barnehagelærere. Lærerspesialistprogrammet kom til etter at Kunnskapsdepartementet ba Lesesenteret og Skrivesenteret, i samarbeid med UiS, om å ta på seg ansvaret med å utvikle dette studietilbudet rettet mot lærere i skolen som ønsker å utvikle karrieren, uten å gå ut av klasserommet. Kurset skulle være en pilot i 2016 – 2018. Kurset skiller seg fra de andre kfk-kursene ved at det er på masternivå og på 60 studiepoeng, i stedet for 30. Studentene har dog samme betingelser som på andre kfk-kurs. Det er nå bestemt at vi også skal ta opp studenter for 2017 – 2019. I tillegg til å samarbeide med Skrivesenteret om lærerspesialist-studiet, nyter vi også godt av Skrivesenterets kompetanse i de andre kursene.

Videreutdanningsstudiene er blitt et kontaktpunkt med engasjerte lærere i skoler og barnehager, og gir oss viktig innblikk i praksisfeltet. Arbeidet med disse studiene passer godt inn i senterets andre aktiviteter (både oppdrag som nasjonalt senter og undervisning og veiledning vi driver som del av Det humanistiske fakultetet).

Vedlegg 6 Lesesenterets forskningsrelaterte virksomhet

a) Programområder for forskning

Literacy og læring

Programområdet Literacy og læring ble opprettet i 2013, som en videreføring av programområdet Program for studier av ferdighetsutøvelse. Det nye programområdet har en strengere prosjektorganisering, med fokus på fire større prosjekt som alle har fått vurderingen "klart støttestøtt" fra NFR. De fire prosjektene er

1. Intervensjonsprosjektet **På sporet**, som har som mål å undersøke effekt av spesialundervisning, finansiert av UiS, Utdanningsdirektoratet og NFR (FINNUT). <http://lesesenteret.uis.no/paa-sporet/>
2. **CATO** – contextual aspects of text organization, som er et NFR-finansiert samarbeid mellom UiS og UiB, med et mål om utvikle løsninger til neste generasjons stavekontroll/skrivehjelp. <http://lesesenteret.uis.no/forskning/forskningsprosjekter/cato/>
3. **Respons**, som er et lesevitenskapelig prosjekt med kvalitativ innretning i samarbeid med Randaberg kommune. Prosjektet har fokus på ungdomsskoleelevers praksiser i en teknologisk hverdag. Prosjektet er finansiert av NFR (FINNUT). <http://lesesenteret.uis.no/respons/>
4. **Two teachers**, som er et NFR-finansiert prosjekt med mål å undersøke effekten av økt lærertetthet, og hvilken betydning dette har for norske elevers læring og læringsmiljø. http://lesesenteret.uis.no/two_teachers/

De fire prosjektene har en rekke nasjonale og internasjonale samarbeidspartnere.

De fire prosjektene representerer også aktive forskergrupper ved senteret, med en felles innretning mot literacy forstått som tilgangskompetanse: tilgang til skrift, tekst og kultur.

Ledergruppa i programområdet består av professor Per Henning Uppstad, førsteamanuensis Oddny Judith Solheim, professor Atle Skaftun.

Grensesnitt i lesing og skriving

Programområdet Grensesnitt søker å forene tverrfaglige krefter ved UiS for å imøtekomme et voksende behov knyttet til empirisk basert kunnskap om teknologiske grensesnitt i lesing og skriving – både i forskning, utdanning så vel som i offentlig sektor og for å skape grobunn for et nytt, innovativt og tverrvitenskapelig forskningsfellesskap, som har som mål å stimulere til nye prosjekter og konstellasjoner, å bidra til å heve kompetansen for ansatte ved flere institutt og tilgrensende fagområder ved UiS, samt å rekruttere nye forskningskrefter. Å bringe sammen forskere fra ulike fagfelt og med ulike perspektiver på bruk av digitale teknologier i pedagogiske sammenhenger omsettes i en styrende ambisjon for programområdet om å utføre empirisk forskning som trekker veksler på et bredt spekter av teoretiske perspektiver og metoder.

Programområdet har en ledergruppe bestående av professor Anne Mangen, postdoktor Trude Hoel, og professor Terje Hillesund

Nye Literacypraksiser

Programområdet ble opprettet i februar 2016 og samler ulike fagfelt som engelsk, historie, pedagogikk og norsk. Felles for deltakerne i programområdet er en interesse for å undersøke literacypraksiser i og utenfor skolen, og en felles involvering i lærerutdanningene. Det overordnede målet for programområdet er å undersøke, utforske og skape literacypraksiser som kan utvikle kyndige og myndige og lesere og skrivere for det 21. århundret.

Programområdet omfavner en rekke prosjekter. Noen av prosjektene er koblet til bestemte fag, andre er på tvers av fag – så vel innenfor som utenfor skolen. I prosjektbeskrivelsene nedenfor er bare de prosjektene som involverer Lesesenterets ansatte tatt med:

Critical Awareness

Critical awareness er et eksternt finansiert forskningsprosjekt utviklet i samarbeid mellom UiS, Jærskolen og en kommune i Frankrike. Prosjektet fokuserer på å utvikle literacypraksiser som kan stimulere og utvikle kritisk refleksjon i møte med tekst. Prosjektet går over tre år og har fokus på 6. og 7. trinn i skolen og fagene morsmål, religion og historie.

Prosjektleder: Alexandre Dessingué

Hvordan utvikle elevers skrivekompetanse?

Dette prosjektet er et aksjonsforskningsprosjekt mellom forskere ved UiS og lærere på en yrkesfaglig videregående skole. Fokusfagene er norsk og engelsk. Skolen har store utfordringer hva gjelder lavt karaktersnitt og mange minoritetsspråklige elever med kort botid i Norge. Forskningsprosjektet søker å avdekke

spesielle utfordringer knyttet til skriving og skriveopplæring og å utvikle literacypraksiser som kan møte noen av disse utfordringene. Prosjektet har foreløpig en varighet på 1 år.

Prosjektleder: Anne Håland

Helsefremmende lesing

Helsefremmende lesing er et utviklingsprosjekt som tar utgangspunkt i et lavterskeltilbud for rusmisbrukere. Lesegruppen har siden oppstart i august 2016 hatt månedlige møter. Møtene gjennomføres som høytlesing og samtale om teksten i forhold til deltagernes egne liv og erfaringer. Lesegruppen er organisert etter modell fra den engelske "The Reader Organization", der litterær involvering (også for dem som av ulike grunner ikke kan lese), sosial deltagelse og personlig selvrefleksjon blir vektlagt.

Prosjektleder: Ingrid Nielsen

Leder av programrådet er førsteamanuensis Anne Håland

b) Etablerte fora

Kvantitativt forum

Dette er et forum for forskere og stipendiater tilknyttet Læringsmiljøsentret og Lesesenteret som arbeider med kvantitativ forskningsdesign. Substansielle problemstillinger kombinert med statistiske data danner utgangspunkt for diskusjon og fordypning i metodiske spørsmål. Generøs utveksling av innsikt og erfaringer, kritisk refleksjon og nøyaktighet er ideal og innfallsport for heving av medlemmenes forskningskompetanse. Professor Knud Knudsen, IMKS, bistår med veiledning og seminaraktivitet, og har fungert som mentor for kvantitativt forum gjennom en årrekke.

Forumet har månedlige møter.

Kvalitativt forum

Høsten 2012 ble det opprettet en møteplass for metodediskusjoner knyttet til prosjekter basert på kvalitative data – *Kvalitativt forum* har blitt navnet. Bakgrunnen er at det er mange på senteret som arbeider med denne typen data i phd-prosjekter, og formålet er at en slik møteplass kan bidra til å skape fellesskap knyttet til metodologi og tenkemåter som har relevans også for det utadrettede arbeidet. Atle Skaftun organiserer forumet. Forumet har hatt samlinger en gang i måneden med rom for å legge fram metoderelaterte problemstillinger knyttet til pågående forskningsarbeid.

c) Eksternt finansierte forskningsprosjekt

1. Respons (Responsive literacy practices in digitalised classrooms) <http://lesesenteret.uis.no/respons/>

Lesesenteret startet høsten 2014 opp et prosjekt med kortnavnet "Respons" i samarbeid med en kommune som har vedtatt at alle ungdomsskoleelevene i kommunen skal ha hver sin bærbare digitale enhet i løpet av perioden 2014-2017. Prosjektet tar utgangspunkt i at slik styrking av tilgangen på digitale ressurser kan bidra til fornyelse av undervisningspraksis, og samtidig at pedagogiske kjerneverdier som *deltakelse, deling og involvering* kan styrkes med klok bruk av teknologi i klasserommet. Prosjektet vil følge alle ungdomsskolene gjennom treårsperioden, med et særlig blikk for muligheter og utfordringer knyttet til digitaliseringen av klasserommet, eller sagt litt mer teknisk: hvordan ny teknologi kan integreres for å fremme kunnskapsbasert profesjonell praksis og legge til rette for læringsprosesser av høy kvalitet.

Prosjektet er finansiert av NFRs utdanningsforskningsprogram, FINNUT, i perioden 2015-2017.

Medarbeidere i prosjektet:

Professor Atle Skaftun (prosjektleder)

Professor Mari-Ann Igland (Lesesenteret/HIST)

Førsteamanuensis Dag Husebø

Doktorgradsstudent/universitetslektor Arne Olav Nygard

Doktorgradsstudent/universitetslektor Aslaug F. Gourvennec

Universitetslektor Morten Njå

Førsteamanuensis Ingrid Nielsen

Førsteamanuensis Nikolaj F. Elf (Lesesenteret/Syddansk Universitet).

Doktorgradsstudent Margrethe Sønneland

2. På sporet <http://lesesenteret.uis.no/paa-sporet/>

I På Sporet-prosjektet vil vi undersøke om vi kan redusere andelen norske elever som utvikler lesevansker gjennom tidlig og intensiv innsats for elever som er i faresonen for å utvikle slike vansker. I prosjektet utvikler vi både et kartleggingsverktøy som lærere kan bruke ved skolestart for å identifisere barn som kan være i faresonen for å utvikle lese- og skrivevansker, og forskningsbaserte undervisningsprogram som kan hjelpe barn som strever opp på samme nivå som resten av klassen, før de opplever nederlag.

Gjennom en gruppe-randomisert kontrollert studie undersøker På sporet effekten av to ulike lærer- og dataassisterte leseintervensjoner på 1. versus 2. trinn. Begge intervensjonene består av en kombinasjon av lærerinstruksjon og motiverende og spill-lignende dataverktøy.

Studien startet opp høsten 2014, og inkluderer 1171 elever på 19 ulike skoler i Stavanger, Sandnes og Time. Alle elevene i prosjektet blir kartlagt på fem ulike målepunkt (høst 1. trinn, våren på 1., 2., og 3. trinn, høsten på 5. trinn). Intervensjonene på 1. trinn varte fra oktober 2014 til april 2015.

Intervensjonen på 2. trinn startet opp i september 2015 og avsluttes i april 2016.

Medarbeidere i prosjektet

Prosjektledelse: Førsteamanuensis Oddny Judith Solheim, førsteamanuensis Kjersti Lundetræ og professor Per Henning Uppstad

Øvrige medarbeidere i prosjektet: Professor Åse Kari H. Wagner, PhD-stipendiat Zahra Esameli, PhD-stipendiat Bente Walgermo, førsteamanuensis Erin McTigue (Texas A & M/Lesesenteret), professor Knut Schwippert (Lesesenteret/Universitetet i Hamburg), førsteamanuensis Jan Frijters (Brock University, Canada), førsteamanuensis Fiona Kyle (City University London, UK), førstekonsulent Brenda Spierings, (Lesesenteret) og førsteamanuensis Jenny Thomson (University of Sheffield).

Vitenskapelig referansegruppe: Professor Finn Egil Tønnessen, professor Monica Melby Lervåg (UiO), director, PhD Maureen Lovett (Hospital for Sick Children, Canada), professor Ulla Richardson (Agora Center, University of Jyväskylä, Finland) og professor Stefan Samuelsson (Linköpings Universitet, Sverige).

På Sporet er finansiert av Forskningsrådets utdanningsforskningsprogram FINNUT, av UiS og av Utdanningsdirektoratet. Prosjektperiode: 2014-2018

3. Stavangerprosjektet – Det lærende barnet <http://lesesenteret.uis.no/stavangerprosjektet/nyheter/>

Stavangerprosjektet er en tverrfaglig, longitudinell studie som gjennomføres i samarbeid med Stavanger kommune, som også bidrar med finansiering. Prosjektleder er førsteamanuensis Elin K. L. Reikerås. Det overordnede målet i prosjektet er å generere kunnskap om hvorvidt enkeltfaktorer eller kombinasjoner av faktorer fremmer eller hemmer tilegnelsen av lesing, skriving og regning i skolen. For å bidra til svar på den overordnede problemstillingen, inngår fire delprosjekter:

Delprosjekt Barnehagebarns utvikling

Hovedmålsettingen i delprosjektet er å bidra til økt kunnskap innenfor og mellom områdene språk, matematikk, bevegelse og sosial kompetanse i barnehagealder. Et delmål er å identifisere ferdigheter som barnehagebarn mestrer og som er viktige med tanke på senere utvikling i lesing, skriving og regning. Et annet delmål er så tidlig som mulig å oppdage barn som strever, slik at de kan få tidlig og god hjelp. Det har også vært en målsetting å øke kompetansen til fagpersonene som møter barn i barnehagene, og det er i denne sammenheng tilbudt og gjennomført 85 kurs for ansatte i barnehagene i Stavanger kommune.

Delprosjektet foregår i perioden 2007-2018. Deltagerne i delprosjektet er over 1300 barn som ble påmeldt før de var 2 ½ år. Datainnsamlingen i barnehagedelen i delprosjektet ble gjennomført i perioden 2008-2012, og strukturert observasjon ble benyttet som metode. Barna ble observert i to tremåneders-perioder med start da de var henholdsvis 2 ½ og 4 ½ år gamle. Det ble benyttet observasjonsskjema innenfor de fire områdene språk (TRAS), matematikk (MIO), sosial kompetanse (Alle Med) og bevegelse (EYMSC). Observasjonene ble gjennomført i naturlige hverdags situasjoner i barnehagen, og det var de ansatte som utførte observasjonene og registrerte *mestring / delvis mestring / ennå ikke mestring* innenfor hvert av de fire områdene. To personer skulle, uavhengig av hverandre, ha observert barnets nivå av mestring før skjemaene ble fylt ut. I perioden 2013-2018 er hovedfokus bearbeiding og publisering av data.

Prosjektleder: Førsteamanuensis Elin Reikerås

Delprosjekt Skolebarns utvikling

Hovedmålsettingen i delprosjektet er å bidra til økt kunnskap om utvikling av ferdigheter innenfor og mellom områdene lesing, skriving og regning i skolealder. Et delmål er å identifisere faktorer fra barns tidlige utvikling innenfor områdene språk, matematikk, bevegelse og sosial kompetanse i barnehagealder som kan fremme eller hemme god lese-, stave- og regneutvikling.

Et annet mål er å heve kompetansen innenfor områdene lesing og regning hos lærerne i skolen, og det er til nå tilbudt og gjennomført 41 kurs for lærer på 1., 2., 3. og 4. trinn i Stavanger kommune. Kursvirksomheten vil fortsette så lenge prosjektet pågår.

Deltakerne er de samme som i delprosjektet Barnehagebarns utvikling. Delprosjektet startet høsten 2011, da de eldste barna i delprosjektet Barnehagebarns utvikling (barn født i 2005) startet i 1. klasse. Datainnsamlingen vil pågå i tidsrommet fra våren 2013 til høsten 2017.

Ferdigheter i lesing, skriving og regning blir kartlagt når barna går i 2. og 5. klasse. De er da ca. 7 ½ og 9 ½ år gamle. Det blir i dataanalysene kontrollert

for ulikhet i alder. Elevenes ferdigheter i lesing, skriving og regning blir kartlagt ved bruk av de obligatoriske kartleggingsprøvene i lesing og regning når elevene går i 2. klasse. Disse prøvene har takeffekt. Derfor blir det i tillegg benyttet 4 prøver uten takeffekt for å få mer informasjon om lese-, stave- og regneferdighetene til alle elevene.

Høsten i 5. klasse blir barnas ferdigheter i lesing og regning kartlagt med de obligatoriske nasjonale prøvene i lesing og regning. De fleste tilleggsprøvene som ble brukt på 2. trinn, blir også benyttet på dette trinnet. For barna født i 2005 og 2006 er det nå samlet inn data for 5. klasse.

Prosjektleder: Universitetslektor Åse Kathrine Gjestsen

Delprosjekt Barn med observerte risikofaktorer

En del av barna i delprosjektene Barnehagebarns utvikling og Skolebarns utvikling er henvist for utredning til Pedagogisk-Psykologisk Tjeneste (PPT) og/eller Fysio- og Ergoterapitjenesten i Stavanger kommune. I delprosjektet Barn med observerte risikofaktorer hentes det inn data fra disse instansene. Barnas utvikling følges fra henvisningstidspunkt til prosjektslutt i 2018.

Hovedmålsetting i delprosjektet er å få mer inngående informasjon om hvilke ferdigheter barnehagebarn med observerte risikofaktorer har. For disse barna blir registreringer på de fire observasjonsskjemaene fra barnehagen (TRAS, MIO, EYMSC og Alle Med) sammenholdt med informasjon fra både kartlegginger i skolen og kartlegging utført i PPT og/eller Fysio- og Ergoterapitjenesten. Det er opprettet en faggruppe for delprosjektet med representanter for PPT, Fysio- og Ergoterapitjenesten og prosjektets forskere.

Prosjektleder: Universitetslektor Åse Kathrine Gjestsen

Delprosjekt Flerspråklige barn

Av barna som deltar i delprosjektet Barnehagebarns utvikling, er ca. 16% flerspråklige. Disse barna er deltakere i delprosjektet Flerspråklige barn. Hovedmålet for delprosjektet Flerspråklige barn er å utvide kunnskapen om de flerspråklige barnas språkbruk, språkutvikling og lese- og skriveutvikling. Det er også et mål å studere hvordan det å ha flere språk samvirker med andre deler av barnas utvikling, for eksempel innenfor det sosiale området. Termen flerspråklige omfatter både barn som har én forelder med norsk som morsmål, og én forelder med et annet språk enn norsk som morsmål, og barn som har to foreldre med et annet morsmål enn norsk. De flerspråklige barna er identifisert ved hjelp av spørreskjema besvart av foreldrene ved prosjektstart og når barna startet skolen.

Delprosjektet pågår i perioden 2007-2018.

Prosjektleder: Professor Åse Kari H. Wagner

4. SkillsReal (Skills development for realizing the workforce competence reserve) <http://lesesenteret.uis.no/category.php?categoryID=15480>

NFR-project

The point of departure for this project is the situation in which shortage of labour and competence reserve not in use exist in parallel. The purpose of the study is to explore how to best optimize the learning and competence potential of groups of adults at risk of labor exclusion, outside the labour force or underemployed.

Complex relationships between adult skills, characteristics and attitudes (as measured by OECD's PIAAC study), adult participation in learning activities and in the labour market (register data) will be explored.

The project objectives are:

- to investigate the relationships between adult skills, characteristics and attitudes and participation/non-participation in working life;
- to investigate and compare the relationships between adult skills, characteristics and attitudes in regards their participation/non-participation in learning activities in different contexts across the Nordic countries;
- to investigate how organization and enactment of (non-formal, informal, formal) learning experiences within workplaces can optimally promote learning and working potential among adults;
- to identify, develop, implement, and analyze best practice and innovative solutions for optimizing the working and learning capacities in the target groups through innovative pedagogical use of new technology in adult education provisions.
-

SkillsREAL employs both quantitative and qualitative methods. Project period: 01. january, 2014 -- 30. june, 2017.

Partners:

- Stord/Haugesund University College (Scientific/Admin management) Projectmanager: Professor Tarja Tikkanen.
- Partners from The Reading Center/University of Stavanger (UiS): Docent Egil Gabrielsen and post.doc. Mary Billington
- Supported by an international Scientific Advisory Board with experts in research adult education from University of Linköping (Sweden), University of Turku (Finland), University of Jyväskylä (Finland) and Griffith University (Australia).

Projectperiod: 2014 – 2017

Two projectmeetings in 2016: Oslo in April and Linkøping in October.

Two articles submitted in 2016 from the Reading Center

5. SASLA (Skill acquisition, skill loss, and age – A comparative study of Cognitive Foundation Skills, CFS)

Nordforsk-prosjekt.

Cognitive Foundation Skills (CFS) are typically weaker among older individuals than among younger ones. This study focuses on the links between age, CFS and the factors that promote skill acquisition and prevent a depreciation of skills in the adult population age 16–65 in Denmark, Finland, Norway, and Sweden. Three domains of CFS are examined: literacy, numeracy, and problem solving with ICT. The study will combine PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) data with data from official registries and with earlier IALS (International Adult Literacy Survey) data. How are the associations between age and CFS to be explained? Are there differences between categories of adults defined by e.g. educational level, gender, immigrant status, educational and employment/unemployment background? Do the data support the hypothesis that we lose CFS as we age? What are the similarities and differences among the Nordic countries with respect to CFS and age?

Project leader:

- professor Antero Malin, University of Jyväskylä, Finland Project period: 1.4.2013-31.12.2016
- Scientific board:
- professor Antero Malin, University of Jyväskylä, Finland (project leader)
- associate professor Kjersti Lundetræ, Norwegian Centre for Reading Education and Research, University of Stavanger, Norway
- associate professor Erik Mellander, The Institute for Evaluation of Labour Market and Education Policy, Uppsala, Sweden (responsible for dissemination) senior research fellow Anders Rosdahl, The Danish National Centre for Social Research, Copenhagen, Denmark (responsible for data)

6. BRAIN (Barriers and drivers regarding adult education, skills acquisition and innovative activity)

<http://lesesenteret.uis.no/category.php?categoryID=15953>

NFR-project

The aim of this project is to develop new knowledge into the relationships between adult learning and national systems of education and training and organisation of work. It is an international comparative project that sheds light on the impacts of adult learning across sectors, branches of industry and

countries. Central to the project is the study of different forms of learning; formal, non-formal and informal learning, and one important question is how motivational factors for training and drivers linked to the national institutional frameworks interact and affect the differences in training rates and skills levels between four North-European welfare states. Further, the project aims at contributing to an explanation of seemingly puzzling findings at the national level concerning adult skills, participation in adult learning and the rate of innovation output in firms/organisations. PIAAC data, especially from Norway, Denmark, Finland and the Netherlands, will constitute the main source of data. It will be supplemented with other comparative data, such as Community Innovation Surveys (CIS), as well as qualitative data. The study involves participation from international scholars. The project includes four subprojects: skills levels and skills acquisition; participation in adult learning; training, skills and innovation, and learning processes in enterprises.

Projectmanager: Liv Anne Støren, NIFU. Projectperiod: 2014 - 2017

Partners at The Reading Center (UiS) is docent Egil Gabrielsen and post.doc, Kjersti Lundetræ (half position), who is responsible for the subproject *Skills levels and skills acquisition*,

7. CATO <http://lesesenteret.uis.no/forskning/forskningsprosjekter/cato/>

Prosjektet CATO – Contextual aspects of text organization – har som mål å undersøke vilkår for bedre skriveflyt hos elever med lese- og skrivevansker, gjennom å utvikle elementer i teknologisk programvare. Prosjektet er initiert av professor Christer Johansson (UiB) og professor Per Henning Uppstad (UiS), og er NFR-finansiert i perioden 2013-2016.

CATO startet opp høsten 2012, og i januar 2013 ble det ansatt en stipendiat. Arbeidet i 2014 har vært analyse av første datainnsamling, skriving av artikler, konferansepresentasjoner og planlegging av andre datainnsamling. Stipendiaten i prosjektet har hatt midtveiseevaluering i 2015, og skal etter planen disputere våren 2017.

Prosjektleder professor Christer Johansson, UiB. Partner ved Lesesenteret, UiS er professor Per Henning Uppstad.

8. PIRLS <http://lesesenteret.uis.no/forskning/leseundersokelser/pirls/>

Se side 15, ovenfor.

Prosjektleder: Dosent Egil Gabrielsen.

9. Two teachers http://lesesenteret.uis.no/two_teachers/

I Two Teachers-prosjektet vil vi gjennom en gruppe-randomisert kontrollert studie undersøke effekten av økt lærertetthet i lese- og skriveopplæringen på elevenes leseferdighet, motivasjon og engasjement samt effekt på læreres mestringsforventning og undervisningspraksis.

Prosjektet inkluderer ulike tilnærminger for å fange opp læreres erfaringer og resulterende praksis.

Prosjektet omfatter 300 klasser på 150 skoler i 54 kommuner i 9 fylker.

Prosjektet er ledet av Lesesenteret i samarbeid med Handelshøyskolen ved UiS.

Medarbeidere i prosjektet:

Prosjektleder: Oddny Judith Solheim (UiS)

Utvidet prosjektledelse: Professor Mari Rege (UiS), Professor Åse Kari Hansen Wagner (UiS), Professor Per Henning Uppstad (UiS), Førsteamanuensis Erin Mc Tigue (Texas A & M/Lesesenteret) og Førsteamanuensis Kjersti Lundetræ (UiS).

Administrativ leder: Karoline Høibo

Administrativt team: Rådgiver Joachim Kolnes Andersen og kommunikasjonsansvarlig Elisabeth Rognved

Øvrige forskere i prosjektet: Førsteamanuensis Njål Foldnes (BI), Førsteamanuensis Bjarte Furnes (UiB), Førstelektor Torill Frafjord Hoem (UiS), Førsteamanuensis Anne Håland (UiS), Postdoktor Venke Furre Haaland (UiS), Professor Ella Marie Cosmovici Idsøe (UiS), Professor Thormod Idsøe (UiO), Professor Marja-Kristiina Lerkkanen (Universitetet i Jyväskylä), Professor Knut Schwippert (Universitetet i Hamburg), Professor Atle Skaftun (UiS) og PhD-stipendiat Kristin Sunde (UiS).

Prosjektet er finansiert av Forskningsrådets program LÆREEFFEKT og Universitetet i Stavanger.

Prosjektperiode: 2016-2021.

10. Bøker og apper: Utvikling av vurderingsverktøy for e-bøker for barn (VEBB) <http://lesesenteret.uis.no/vebb/>

Finansiert av Norges forskningsråds FINNUT-program, prosjektnr. 260356/H20

Periode: 01.02.2017-31.12.2019

Digitale teknologier blir stadig mer utbredt i norske barnehager. Nettbrett med berøringsskjerm, som iPad, anses som spesielt brukervennlige for yngre barn, bl.a. fordi de innebærer mindre krevende finmotorikk. Interaktive digitale teknologier gir også andre muligheter for formidling av fortellinger enn hva bildebøker på papir gir.

Utvalget av interaktive bildebok-apper - eller e-bøker - er stort, og de varierer betydelig med hensyn til teknologiske og modale affordanser. Noen bildebok-apper ligger tett opp til den trykte bildeboka, andre tilfører animasjoner og lydspor, mens atter andre avviker fra fortellingen i papirboka for å skape en mer spill-lignende opplevelse. En interessant problemstilling i barnehagesammenheng er hvorvidt ulike typer bildebok-apper gir den samme støtten i språkorienterte leseaktiviteter som tradisjonelle trykte bildebøker gjør. På hvilke måter påvirker mediets materialitet dialogbaserte leseaktiviteter?

Hovedmålet med FoU-aktivitetene er å utvikle et forskningsbasert og nettbasert vurderingsverktøy som hjelper barnehageansatte, barnehagelærerstudenter, produsenter og beslutningstakere å vurdere hvorvidt en utvalgt e-bok vil fremme eller hemme barns språklæring under samtalebasert lesing i barnehagen.

Delmål knyttet til hovedmålet:

- (i) forbedret, forskningsbasert, grunnlag hos barnehagelærerne i Stavanger kommune, for å gjøre pedagogisk gode valg av teknologier i språkstimulerende aktiviteter;
- (ii) økt kunnskap i praksisfeltet om effekten av ulike affordanser på samtalebasert lesing;
- (iii) økt kunnskap i praksisfeltet om effekten av samtalebasert lesing på barns språk;
- (iv) forskningsbasert kunnskapsgrunnlag for beslutningstakere

Innovasjonsprosjektet VEBB vil resultere i et forskningsbasert, digitalt vurderingsverktøy for bildebok-apper, som tar i betraktning viktige parametre i barns og voksnes bruk av bildebøker og bildebok-apper under dialogbaserte leseaktiviteter i barnehagen (primært 4-5-åringer). Disse parametrene vil omfatte audiovisuelle og ergonomiske (haptiske og taktile) egenskaper i teknologiene, i tillegg til motorikk, oppmerksomhet, sosioemosjonelle og språklige aspekter under samtalebasert lesing. Parametrene vil bli fastsatt ut fra en observasjonsstudie (utført høsten 2017). Basert på resultatene fra undersøkelsen, samt på analyser og vurdering av kvaliteten og fremtredende trekk i bøker og bildebok-apper (f.eks. form og struktur, multimodalitet, estetikk, narrativ stil, interaktivitet), vil vurderingsverktøyet ta sikte på å fange dimensjoner av mediet som er nøkler til gode voksenstyrte dialogbaserte leseaktiviteter med barn i barnehagen.

Prosjektledere: Professor Anne Mangen & førsteamanuensis/postdoktor Trude Hoel

d) Doktorgrads- og postdr.-prosjekt

1. Litteraturfaglig praksis

En studie av høytpresterende elever i videregående skole i møte med litteraturfaglig praksis.

Kunnskapsløftet har blitt kalt en literacy-reform (Berge 2005) og fremhever de tradisjonelt norskfaglige ferdighetene lesing, skriving og muntlighet som grunnleggende ferdigheter, forankret i alle fag. Samtidig løftes det enkelte fagets spesifikke faglighet frem. I dette litteraturdidaktiske Ph.d-prosjektet studeres elevers møter med litteraturfaglig praksis i norskfagets litteraturundervisning. Datamaterialet favner observasjoner av, litterære gruppesamtaler og intervjuer med høytpresterende elever i vg1-vg3. I analysene utforskes elevenes utøvelse av litteraturfaglig praksis i de litterære gruppesamtalene og deres rekontekstualiseringer av praksisen i retrospektive intervju mot slutten av vg3. Tre artikler inngår i prosjektet (Gourvenec, A. F., Nielsen, I. og Skaftun, A., 2014; Gourvenec, A. F. 2016a; Gourvenec A. F., 2016b).

Prosjektet ferdigstilles i 2017.

Prosjektansvarlig: Aslaug Fodstad Gourvenec
Hovedveileder: Professor Atle Skaftun
Medveileder: Førsteamanuensis Ingrid Nielsen

2. Aspekter ved språklig utvikling relatert til sosial fungering i tidlig førskolealder

En rekke studier har pekt på at det er en sammenheng mellom språk og sosial fungering hos skolebarn. Få studier dokumenterer denne sammenhengen hos barn under tre år. Prosjektets målsetting er å utvikle kunnskap om hvordan språk er relatert til sosial fungering i tidlig alder (33 måneder).

- I den første studien undersøkes språk og kjønnsforskjeller i språk hos 33 måneder gamle barn i norske barnehager.
- I den andre studien undersøkes sammenhenger mellom språk og sosial fungering med utgangspunkt i flerspråklige og enspråklige barn. Forskjeller i de to gruppenes norskspråklige ferdigheter og sosiale fungering ble undersøkt da barna var henholdsvis 33 måneder og 57 måneder.
- I den tredje studien undersøkes sammenhengen mellom språk, sosial kompetanse og lek med utgangspunkt i barn med henholdsvis svært lave og svært høye språkskårer.

Det metodiske grunnlaget for prosjektet bygger på statistiske analyser av data innsamlet av «Stavangerprosjektet - det lærende barnet», en longitudinell studie med et utvalg på om lag 1000 barnehagebarn. Data basert på observasjonsmaterielle TRAS og Alle med benyttes i avhandlingen.

Prosjektet avsluttes i 2017.

Prosjektansvarlig: Elisabeth Brekke Stangeland

Hovedveileder: Professor Åse Kari H. Wagner

Medveiledere: Førstemanuensis Kjersti Lundetræ og førstemanuensis Elin Reikerås

3. Barns matematiske utvikling

Prosjektet studerer barns tidlige matematiske utvikling, og er en del av Stavangerprosjektet – Det lærende barnet. Formålet med studien er å få kunnskap om barns tidlige matematiske utvikling fra 2,9 til 4,9 år, med spesielt fokus på de svakeste. Studien skal ser på tidlige kjennetegn på svake matematiske ferdigheter, samt på språkets betydning for barns tallbegrepsutvikling. Den metodiske tilnærmingen til studien er ikke-eksperimentell med strukturert observasjon i en naturlig setting av kjente nærpersioner.

3-årig doktorgradsprosjekt, fra 2009 – 2013. Avslutning utsatt grunnet permisjon. Ny avslutning: Høsten 2016.

Prosjektansvarlig: Tone Salomonsen

Hovedveileder: Førstemanuensis Elin Reikerås

Biveileder: Professor Finn Egil Tønnessen

4. Reading and Reading-Related skills

The foundation for reading success at school lays on pre-school developmental skills (e.g. Emergent Literacy skills like letter knowledge and phonological processing skills) interacting with the individual (like the child's gender), and environmental and family-background factors such as *the amount of exposure to the print at home* (Home Literacy Environment) and in kindergarten, and parents' history of reading difficulties (known as family-risk for reading difficulties). This PhD project, as a part of the On Track (På sporet) project, aims to investigate and compare: (a) school entry's Emergent Literacy skills in children at family-risk for reading difficulties and children without such a risk, (b) the first 2-year development of reading and reading-related skills in children at family-risk for reading difficulties and children without such a risk, (c) Modeling the Early Path of Emergent Literacy Skills and Home Literacy Environment (HLE) at School Start.

Prosjektansvarlig: Zahra Esmaeeli

Hovedveileder: Førstemanuensis Kjersti Lundetræ

Biveileder: Førstemanuensis Fiona Kyle

5. Bruk av grafisk dominerte ressurser i samfunnsfag på ungdomsskolen

Dette prosjektet, forankret i teorien om disciplinary literacy, utforsker hvordan en kan legge til rette for bruk av grafisk dominerte ressurser på en samfunnsfaglig måte i ungdomsskolen gjennom to case-studier og tre artikler. Case 1 utforsker hvordan grafiske ressurser blir brukt i et emne i geografi i åttende klasse slik lærer designer emnet. Gjennom å analysere introduksjonstimen til to teksttyper, klimadiagram og klimakart, diskuteres literacy-praksis og undervisningsdesign. Artikkel 1, som omhandler case 1, munner ut i å vise ubrukt potensial i arbeidet med de grafiske ressursene. Case 2 tar tak i noe av dette ubrukte potensialet i design av nytt opplegg i samme klasse hvor elevene skal ta i bruk, sammenligne og kritisk vurdere informasjon hentet fra grafisk dominerte ressurser. Fokuset i artikkel to, som knyttes til dette caset, flyttes til elevene og hvordan de skaper mening i sin bruk av tekst. Prosjektets artikkel 3 vil se på de to casene i lys av teori om disciplinary literacy og undervisningsdesign og drøfte didaktiske implikasjoner, muligheter og utfordringer med å legge til rette for fagspesifikk bruk av grafiske ressurser i ungdomsskolen.

Prosjektansvarlig: Hanne Egenæs Staurseth

Hovedveileder: Førsteamanuensis Anne Håland

Biveileder: Førsteamanuensis Ingrid Nielsen

4-årig prosjektet, som avsluttes våren 2018.

6. Motivasjonelle faktorer i tilknytning til tidlig intervensjon for elever i faresonen for å utvikle lesevaner

Motivasjon blir ofte beskrevet som drivkraften i elevers leseutvikling. Elever i risikogruppen for å utvikle lesevaner trenger å bruke langt mer tid på leseaktiviteter enn sine jevnaldrende for å utvikle funksjonelle leseferdigheter. Å opprettholde motivasjon blir derfor avgjørende for leseutvikling og læringsutbytte for elever i risikogruppen for å utvikle vansker. Motivasjon blir i dette prosjektet målt som interesse for literacy aktiviteter og tiltro til egne leseferdigheter. Forskningsprosjektets mål er å undersøke hvorvidt tidlig intervensjon vil bidra til å opprettholde literacy-interesse og tiltro til egne leseferdigheter for elever i risikogruppen for å utvikle lesevaner. Prosjektet er en del av intervensjonsprosjektet "På sporet", hvor hensikten er å redusere andelen barn med lese- og skrivevaner i norsk skole.

4-årig doktorgradsprosjekt, avsluttes i 2017

Faglig ansvarlig: Bente Rigmor Walgermo

Hovedveileder: Førsteamanuensis Oddny Judith Solheim

Biveileder: Professor Finn Egil Tønnessen og førsteamanuensis Jan Frijters.

7. Litteraturarbeid i ungdomsskolens norskfag. En studie av faglig praksis og lærernes faglige identitet

I dette ph.d.-prosjektet er det et mål å produsere kunnskap om litteraturarbeid i ungdomsskolens norskfag, med en forventning om at det i litteraturarbeidet finnes spor av norskfaglige kjerner og sammenhenger som fortjener å bli med faget inn i fremtiden. Datamaterialet er hentet fra faglig motiverte norsklærere og deres klasser, og har tilknytning til RESPONS-prosjektet.

Læreplanen er en viktig del av norskfaget og inngår i prosjektets bakgrunnsmateriale. I forgrunnen av prosjektet vil oppmerksomheten rettes mot norskfaglige diskurser i klasserommene og mot lærernes faglige livsverden. Prosjektet ønsker å produsere kunnskap om ungdomsskolens norskfag, ved å studere litteraturarbeid *i praksis* og ved å studere norsklærernes *faglige identitet*.

Prosjektansvarlig: Margrethe Sønneland

Hovedveileder: Professor Atle Skaftun

Biveileder: Professor Mari-Ann Igland (Lesesenteret/NTNU)

4-årig prosjekt, som avsluttes i 2019.

8. Lesaren i teksten. Perspektiv på lesing i digitale medium.

Prosjektet ser nærmere på kulturer for kunnskapsorganisering i overgangen fra trykk til skjerm, med et særlig blikk på hvilke konsekvenser digitale medium har for undervisning og skole. Prosjektet har både teoretiske og praktiske problemstillinger, og datamaterialet er innsamlet blant annet ved observasjon av og intervju med to klasser i den videregående skolen med rik tilgang på datamaskiner og Internett både på skolen og fritiden. Det er også samlet inn bloggtekster som en klasse har produsert i løpet av et skoleår, og disse tekstene er gjenstand for analyse.

Prosjektansvarlig: Arne Olav Nygard

Hovedveileder: Professor Atle Skaftun

Biveileder: Professor Per Henning Uppstad

Prosjektet avsluttet (levert vurderingskomite januar 2017, mtp disputas)

9. Why bother with writers – en analyse av skriveprosessen

Dette studiet er en del av et større prosjekt, CATO, som er et samarbeidsprosjekt mellom UiS og UiB. Målet er å undersøke skriveprosessen og skriveadferden til ulike grupper. Artikkel 1 undersøker det skrevne produktet og skriveprosessen hos en gruppe elever som har en dysleksidiagnose. Resultatene viser at tekstkvaliteten til elever i denne gruppen ble vurdert som svakere, i tillegg hadde de lengre pauser før, etter og midt i ord underveis i skrivingen. Artikkel 2 utforsker staveprosessen hos en gruppe 6.-klassinger som gjennomfører en staveprøve. Videre ble det undersøkt hvilke kognitive ferdigheter som virker inn på staveprosessen og om stavingen blir korrekt. I artikkel 3 skilles det ut tre mål for transkripsjon, et motorisk mål, staveprosess og staveprodukt. Piecewise structural equation modellering blir brukt for å undersøke hvordan disse virker inn på tekstkvalitet.

Prosjektansvarlig: Vibeke Rønneberg

Hovedveileder: Christer Johansson, UiB

Veileder: Per Henning Uppstad, UiS

Mark Torrance, UiS

4-årig prosjektet, som avsluttes 2017. Tilhører formeldt UiB, arbeidssted Lesesenteret.

10. The role of visual feedback in fluently written composition

Leseaspektet ved skriving har vært gitt lite oppmerksomhet, og forskning på hvilke konsekvenser lesing kan ha for skriving og omvendt er lite utforsket. I dette doktorgradsprosjektet viskes det tradisjonelle skillet mellom forskning på lesning eller skriving ut, ved å fokusere på visuell oppmerksomhet på egen tekst under skriveprosessen. Prosjektet fokuserer på den lesende skriver og det dynamiske forholdet som eksisterer mellom visuell oppmerksomhet mot egen tekst og skriveprosessen med å sikre en god tekst.

Prosjektet er drevet av forskningsspørsmålet; «Hvilken rolle har visuell tilbakemelding fra den skrevne teksten i skriveprosessen». Forskningsspørsmålet ble utforsket gjennom en eksperimentell design, hvor universitetsstudenter (alder 19-22 år) skrev tekster på pc under to forhold for visuell tilbakemelding fra den skrevne teksten; det normale forhold for visuell tilbakemelding fra egen tekst, og et manipulerte forhold for visuell tilbakemelding fra egen tekst, hvor alle bokstaver på skjermen ble erstattet med X. Under eksperimentet ble deltakernes øyebevegelser på skjermen samt tasteaktivitet registrert. Registrering av øyebevegelser og tastaturaktivitet som metode gir data hvor man har muligheten til å analysere interaksjonen mellom skriverens visuelle oppmerksomhet mot

egen tekst og den skriftlige produksjonen av denne. Prosjektets bidrag er en større innsikt i dynamikken mellom det å lese sin egen tekst og skrive den. Prosjektet gir også ny innsikt i kognitive prosesser knyttet til det å skrive, og åpner opp for nye perspektiv og forskningsspørsmål.

Doktorgradsprosjekt.

Prosjektansvarlig: Gunn Helen Ofstad

Hovedveileder: Førsteamanuensis Mark Torrance

Prosjektet avsluttes i 2017.

11. Læreres undervisningspraksis i begynneropplæringen i lesing og skriving og elevers skriftspråklige utvikling

Doktorgradsprosjektet skal studere sammenhenger mellom progresjon i bokstavinnlæringen og elevers utvikling av bokstavkunnskap, ordlesing og staving, og hvordan elevenes lese- og staveutvikling henger sammen med læreres generelle undervisningspraksis i lesing og skriving. Elevenes skriftspråklige utvikling følges gjennom gjentatte kartlegginger de første to skoleårene og lærerne svarer på tre spørreskjema om egen undervisningspraksis i samme periode.

Doktorgradsprosjektet er en del av *Two Teachers*-prosjektet, som skal undersøke hva økt lærertetthet har å si for elevenes læring og læringsmiljø.

Treårig doktorgradsprosjekt for perioden 2016 – 2019.

Prosjektansvarlig: Kristin Sunde

Veileder: Førsteamanuensis Kjersti Lundetræ

Biveileder: Førsteamanuensis Bjarte Furnes

12. Leseferdigheter til elever på 4. og 5. trinn med fokus på minoritets elever - I hvilken grad er det grunn til bekymring? Datagrunnlag fra PIRLS

I hvilken grad skolesystemet håndterer immigrasjon, har stor innvirkning på økonomiske og sosiale samfunnsforhold. Siden 1991 er det i Norge dokumentert forskjeller i prestasjonsnivået i leseferdigheter mellom minoritets- og majoritets elever gjennom de store internasjonale undersøkelsene. Denne trenden er vist i undersøkelser som RLS (Reading Literacy Study) 1991, PISA (Programme for International Student Assessment) 2000-2015 og i PIRLS (Progress in International

Reading Literacy Study) 2001-2011. Denne trenden er utgangspunktet for forskningsprosjektet. Siste PIRLS-runde ble gjennomført våren 2016 med et utvalg på 8600 elever fordelt på 160 skoler og 430 klasser. 2016-dataene danner i all hovedsak det empiriske grunnlaget for forskningsarbeidet, som vil se nærmere på noen av mekanismene som kan være med på å forklare prestasjonsforskjellene mellom minoritets- og majoritetselever.

Fireårig doktorgradsprosjekt for perioden 2016-2019

Prosjektansvarlig: Olaug Strand

Hovedveileder: Dosent Egil Gabrielsen

Biveileder: Professor Knut Schwippert

13. Techno-mathematical literacies – newer perspectives on the role and importance of adult numeracy

The project examines the status of and trends in basic skills in the adult population in Norway, with a particular focus on numeracy. The primary data source is the OECD survey of Adult skills 2013. Trends are examined through a comparison of this data to data from the previous survey of adult skills, ALL in 2003.

Three groups are in focus, younger adults, migrants and older adults. The relationship of basic skills to labour market attachment is of particular interest since little is known about the development of basic skills over the life span.

To date four articles are submitted, two of these are accepted for publication. Three other articles are in progress.

Two-year postdoctoral project conducted over period Autumn 2014-Spring 2017

Postdoctor: Mary Genevieve Billington

Project: SkillsReal – Skills development for realizing the workforce competence reserve

Project institutions: University College Stord/Haugesund (leader), University of Stavanger, International Research Institute of Stavanger

14. Skills levels and skills acquisition

Skills levels and skills acquisition is a sub-project presented in the BRAIN-project description. The Norwegian results in literacy skills found in the International Adult Literacy Survey (IALS) (1998), Adult Literacy and Life Skills Survey (ALL) (2003), and the Survey of Adult Skills (PIAAC) (2012) on the one hand, and the results from the Programme for International Student Assessment PISA (2000 and 2009) on the other hand are contrasting. This sub-project seeks to explain these contrasting results by applying register data in combination with PIAAC data.

Postdoktor-prosjekt, Kjersti Lundetræ
Project: BRAIN
Project period: 01.08.14-31.07.16

15. Bildebøker og apper: teknologier og lesing med lesestopp i barnehagens språkarbeid

Post-doktorprosjektet gjennomføres som en del av det FINNUT-finansierte innovasjonsprosjektet *Bøker og apper: Utvikling av Vurderingsverktøy for E-bøker for Barn* (VEBB), som har som hovedmål å utvikle et forskningsbasert og nettbasert vurderingsverktøy som hjelper barnehageansatte, barnehagelærerstudenter, produsenter og beslutningstakere å vurdere hvorvidt en utvalgt bildebok-app vil fremme eller hemme barns språklæring i samtalebasert lesing i barnehagen. Vår 2017 undersøkes hvilke dimensjoner ved bildebokteksten (ord og bilder), mediet (bok eller app på nettbrett) og samtalsituasjonen som er avgjørende for at samtaler rundt litterære tekster skal kunne bidra til barnas språkutvikling. Høst 2017 samles data inn gjennom intervju med barnehagelærere i et utvalg samarbeidsbarnehager, observasjon av samtalebaserte leseøker med utgangspunkt i bildebøker på papir og skjerm, og måling av engasjement hos barn og voksne i etterkant av leseøktene. Vår 2018 utvikles VEBB med bakgrunn i resultatene fra de to første fasene i prosjektet. VEBB kvalitetssikres gjennom forskningsbasert utprøving i et utvalg samarbeidsbarnehager og førskolelærerutdanninger fra høst 2018.

Prosjektansvarlig: Førsteamanuensis/postdoktor Trude Hoel

16. Litterære samtaler i ungdomskolen

Dette postdoktor-prosjektet undersøker hvorvidt elever som får adekvat opplæring i litterære samtaler som teori og metode, og som gjennomfører flere samtalesykluser over relativt lang tid, vil oppleve positiv utvikling som effektive lesere, og eventuelt i hvor stor grad. Elevenes opplæring er basert på en grundig skolering av elevenes lærere, samt faglig oppfølging av disse over tid. Prosjektets første fase startet høsten 2015, og omfattet fire lærere og omtrent hundre elever på åttende trinn ved en lokal ungdomsskole. Prosjektets andre fase tok til høsten 2016, og omfatter tre lærere og omtrent 70 elever på femte og niende trinn på en til ti-skole i distriktet. Begge deler av prosjektet er planlagt å fullføres sommeren 2017. Prosjektets materiale består primært av innsamlete elevtekster, observasjonsnotater og lydopptak fra klasserommene.

Prosjektansvarlig: Førsteamanuensis/postdoktor Åsmund Hennig

e) Forskernettverk

COST-nettverk:

- COST Action IS1404 E-READ: Evolution of REading in the Age of Digitization ledes av Lesesenteret, ved professor Anne Mangen (Action Chair). Management Committee (MC) består her av medlemmer fra 33 EU-land. E-READ startet opp i november 2014. Hovedmålet med aksjonen er å øke den vitenskapelige forståelsen for betydningen av digitaliseringen, og således hjelpe individ, disipliner, samfunn og sektorer på tvers av Europa med å hankses med effektene på en mest mulig optimal måte. Basert på en multidimensjonal, integrerende lesemodell, og ved å kombinere paradigmer fra eksperimentell forskning med perspektiver fra humaniora, ønsker aksjonen å utvikle nye forskningsparadigmer og mål for å vurdere hvilken innflytelse digitalisering av lesingen har. I E-READs kjernegruppe inngår forskere fra bl.a. Universitetet i Oslo (NO), Leiden University (NL), LUTIN Lab/Université de Paris VIII (FR), CNRS/Aix Marseille Université (FR), Århus universitet (DK), Københavns Universitet (DK), Freie Universität Berlin (DE), Stockholms universitet (SE), Università di Verona (IT).
- COST Action IS1401 European Literacy Network: Professor Per Henning Uppstad er partner i European Literacy Network, hvor University of Porto er vert. Øvrige samarbeidspartnere inkluderer Université Catholique de Louvain, BE, Université Blaise Pascal, FR, Hannover, DE, University of Iceland, IS, University of Padova, IT, Universiteit van Amsterdam, NL, Universitat de Barcelona, ES, University of Gothenburg, SE og University of Southampton, UK.
- COST Action IS 1410 The digital literacy and multimodal practices of young children: Lesesenteret er her representert i Management Committee, ved førsteamanuensis Trude Hoel

IGEL North/NOS-HS exploratory workshops

Et nordisk nettverk og samarbeidsprosjekt som springer ut av IGEL (The Society for the Empirical Study of Literature); finansiering fra NOS-HS (Nordisk samarbeidsnemnd for humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning), 2013--2015. Deltagere fra Norge, Sverige, Danmark, Finland (både finsktalende og finlandssvensk--talende).

Første workshop i Stavanger, november 2013; andre workshop i Århus, april 2014; tredje workshop i Borås, april 2015. I perioden mellom andre og tredje workshop ble det gjennomført et eksperiment parallelt i de fire landene. Studenter på lærerutdanningen deltok i en studie der det ble undersøkt om det er sammenheng mellom lesevaner og litterære preferanser, og om tekstlige egenskaper som gjerne anses for å være typisk «litterære» har noen innvirkning på leserens subjektive opplevelse av teksten. Funn fra denne studien er presentert på Skriv! Les!--konferansen (Stavanger, mai 2015) og på PALA (Poetics and Linguistics Association) i Canterbury, juli 2015. To artikler er under utarbeidelse.

Nettverk for litteraturdidaktisk forskning i Norden

Aslaug Fodstad Gourvenec inngår i styringsgruppen til Nettverk for litteraturdidaktisk forskning i Norden, startet i 2014. Nettverket var i utgangspunktet et samlingssted for stipendiater og veiledere fra Norge, Sverige, Danmark og Finland. I 2016 ble det arrangert to seminarer, ved Linköpings Universitet i januar, og ved UCC i København i november. Flere ansatte ved Lesesenteret er aktive i nettverket. Nettverket er nå både et stipendiatforum og et forum for forskningssamarbeid. Ved seminaret i København, var den første dagen viet presentasjoner og diskusjoner knyttet til stipendiatenes doktorgradsprosjekter. Den andre dagen var seminaret konsentrert om arbeid med felles innsamlet datamateriale; litterære samtaler mellom lærerstudenter fra Norge, Sverige og Danmark. Nettverket vil stå for et symposium ved forskerkonferansen Skriv! Les! i mai 2017, og nytt seminar planlegges høsten 2017 ved Åbo Akademi i Vasa, Finland.

F) EU-søknad

ELIT: Søknad, MARIE Skłodowska-CURIE ACTIONS Innovative Training Networks (ITN) (Call: H2020-MSCA-ITN-2017)

To arrive at a profound understanding of the underlying processes and societal effects of reading, we propose to set up a European Network – the Empirical study of Literature Training Network or ELIT – that integrates two research cultures that are commonly separated, namely the social sciences and the humanities. We aim to train a new generation of creative, innovative and interdisciplinary early stage researchers in the *empirical study of literary reading*. They should be ready to face current and future challenges in this field, which is in constant flux due to the influence of rapidly changing empirical research techniques, and contextual demands, such as, for instance, the digitization of reading. To meet these needs, ELIT will be collaborating closely with non-academic partners to draw in valuable insights from society at large about how reading can fulfill certain societal needs, such as stimulating empathy and pro-social behavior.

The ELIT Network consists of nine European Universities that are at the forefront of the empirical study of reading literature. In addition, the network includes twelve non-academic partners from domains such as literacy (i.e., literacy associations, reading foundations, educational policy makers), bibliotherapy (i.e., reading groups, libraries), production (i.e., publishing houses), and research (i.e., eye-tracking companies, international research networks).

Main research questions:

- 1) What are the underlying processes that are fundamental to literary reading?
- 2) How does narrative empathy function during literary reading?
- 3) Does literary reading have effects on mental well-being?

Consortium:

- University of Verona, IT (main proposer)
- Freie Universität Berlin, DE
- University of Göttingen, DE

- Utrecht University, NL
- University of Stavanger, NO
- University of Haifa, IL
- University of Vienna, AT
- University of Warsaw, PL
- Trnava University, SK